

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra muzikologie

Bakalářská práce

Kulturní život v Přerově se zaměřením na Městský dům Přerov

Cultural Life of The City of Přerov Focused on The Town House Přerov

Alena Krátká

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Lenka Křupková, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne

Podpis:

Na tomto místě bych ráda poděkovala především Doc. PhDr. Lence Křupkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při vedení mé práce. Za poskytnutí potřebných materiálů a za vstřícnost bych chtěla poděkovat i pracovníkům Státního okresního archivu v Přerově a Městské knihovny v Přerově.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Vyrovnání s literaturou a se zdroji.....	8
3. Přerov.....	10
3.1 Město Přerov – všeobecné informace	10
3.2 Pamětihodnosti.....	11
3.3 Stručný přehled historie města	12
3.3.1 11. století – 19. století	12
3.3.2 20. století – současnost.....	15
3.4 Kulturní a společenské dění ve městě	19
3.4.1 Společenský život do první poloviny 20. století	19
3.4.2 Nástin kulturního a společenského života v poválečném období.....	26
3.4.3 Kulturní a společenský vývoj ve městě od Sametové revoluce po současnost	31
4. Městský dům Přerov	33
4.1 Historie a současnost Městského domu	33
4.2 Vymezení kulturní politiky a organizační sféry Městského domu.....	37
4.3 Programová strategie a kultura v Městském domě před rokem 1989	38
4.3.1 Modelový měsíc – březen 1988	40
4.3.2 Československý jazzový festival.....	42
4.4 Programová strategie a kultura v Městském domě v 90. letech.....	43
4.4.1 Modelový měsíc – březen 1993	44
4.5 Programová strategie a kultura v Městském domě v novém tisíciletí.....	45
4.5.1 Modelový měsíc – březen 2000	46
4.6 Programová strategie a kultura v Městském domě v dnešní době	47
4.6.1 Modelový měsíc – březen 2013	48
4.7 Hospodaření	49
4.8 SWOT analýza programové dramaturgie Městského domu	50
4.8.1 Silné stránky.....	50
4.8.2 Slabé stránky	51
4.8.3 Příležitosti	51
4.8.4 Hrozby.....	52
4.8.5 Shrnutí SWOT analýzy	52
4.9 Zhodnocení programového vývoje	53
4.10 Aktuální vývoj programové strategie Městského domu.....	54

4.10.1	Analýza části sezony leden–duben 2016	54
5.	Závěr	56
	Resumé	58
	Summary	58
	Resümee	58
	Seznam pramenů a literatury	60
	Literatura	60
	Prameny, dobový tisk	62
	Články v tiskovinách	62
	Diplomové práce	64
	Internetové zdroje	64
	Přílohy	65
	ANOTACE	70

1. Úvod

Předmětem této bakalářské práce je kulturní život v Přerově se zaměřením na Městský dům Přerov. V následujícím textu se budu zabývat především kulturním a společenským děním ve městě v 90. letech až po současnost. Městský dům prošel na přelomu 80. a 90. let rozsáhlou rekonstrukcí, během níž byl po celou dobu uzavřen. Období této rekonstrukce se z původních tří let protáhlo na roky čtyři. Poslední akce před touto pauzou se uskutečnila dne 31. 10. 1988 s názvem *Dnes naposled*, kdy občané města tak dostali možnost se s dosavadní podobou Městského domu rozloučit. Znovuotevření se konalo dne 22. 9. 1992. Během přerušení provozu „Měšťáku“, došlo následkem událostí ze 17. listopadu 1989 k zásadním politickým změnám, jež ovlivnily také příští existenci přerovského kulturního centra. Tato doba se rozhodujícím způsobem promítla do organizace kultury. Dosavadní mechanismy centrálně řízené socialistické kultury přestaly platit a nové, postavené často na principech soukromého podnikání, se jen postupně rodily. Proto budu této době změn věnovat mou centrální pozornost. Zaměřím se především na to, abych ukázala, jakých změn doznal program kulturních akcí konaných v Městském domě před jeho čtyřletým uzavřením a po jeho opětovném otevření veřejnosti. Pokusím se i o porovnání programů s dalšími lety až po aktuální dění v kulturní oblasti Městského domu.

Primárním cílem mé práce je podání uceleného pohledu na přerovské kulturní centrum, Městský dům, jehož hlavní činností je organizace kulturních a společenských akcí. V této práci se pokusím předložit především skladbu kulturního programu Městského domu v jednotlivých časových úsecích a zjistit jejich závislost na dobově společenských trendech.

Práci jsem rozdělila v zásadě do dvou částí. První část se zabývá obecnými informacemi o městě, jeho všeobecnou historií a vývojem kulturního dění. Úsek mapující kulturní historii je nezbytný pro následné snazší pochopení programových koncepcí. Druhá část se orientuje na samotný Městský dům, zahrnuje jak jeho historii, tak programové strategie v jednotlivých časových obdobích. Pokusila jsem se zde o stručné popsání hospodářské činnosti Městského domu a vytvoření SWOT analýzy, pomocí níž jsem se snažila navrhnout možnosti dalšího rozvoje Městského domu. Touto prací bych také chtěla představit postavení Městského domu v současném kulturním životě přerovských občanů.

O Přerovu již vzniklo několik absolventských prací, žádná z nich se ale doposud nevěnovala samotnému kulturnímu životu v Městském domě. Kulturním, hospodářským a

sociálním vývojem města Přerova pouze však do roku 1945 se zabývala ve své bakalářské práci Markéta Pěčková.¹ Hudební kulturu a hudební život v Přerově v meziválečné době (tj. 1918–1939) systematicky a komplexně zmapovala Markéta Koutná.² Další práci zaměřenou na přerovskou hudební kulturu vypracoval Leonard Záborský na téma *Jazzová, swingová a taneční hudba v Přerově a okolí v druhé polovině 20. století po současnost*.³ Dramatickou tvorbu na Přerovsku po roce 1989 popsal Ondřej Ševčík ve své bakalářské práci věnované primárně Divadle Dostavník a jeho muzikálové tvorbě.⁴ Ve všech těchto zmíněných pracích jsem získala informace pro vypracování své práce.

Materiály a informace k hlavnímu tématu své práce – Městskému domu Přerov – jsem nacházela především ve starších tiskovinách, nejčastěji v regionálních periodikách, které vycházely ve zkoumaném období. Bohužel Městský dům nearchivoval až do roku 2013 své programy, tudíž jsem procházela veškeré dostupné archivní zdroje, zejména kulturní rubriky, abych sestavila měsíční kulturní programy. Literatuře a zdrojům, s nimiž jsem pracovala, je podrobněji věnována následující kapitola.

¹ PĚČKOVÁ, 2013.

² KOUTNÁ, 2012.

³ ZÁBRANSKÝ, 2009.

⁴ ŠEVČÍK, 2011.

2. Vyrovnání s literaturou a se zdroji

Kulturnímu dění jako celku ve městě Přerov doposud není věnována žádná samostatná publikace. Kulturní a společenský život je však stručně popsán regionálními autory v kapitole č. 6 v knize *Přerov. Povídání o městě*⁵ a ve 4. kapitole v druhém dílu této publikace.⁶ Oba díly seznamují čtenáře populární formou s historií města, jeho kulturou, školstvím, sportem, přírodními zajímavostmi apod. K těmto publikacím je také připojena bohatá obrazová příloha. K lepšímu pochopení poválečného vývoje ve městě nám poslouží publikace Gustava Voždy *Okres Přerov*,⁷ kde najdeme přehled politického, ekonomického a sociálního vývoje v okrese v letech 1945–1985. Tato publikace vznikla rok před pádem komunistického režimu, tudíž je nutno chápat určitá její tvrzení s ohledem na tehdy vládnoucí ideologii. V roce 1970 a 1971 vyšly dva díly publikace *Dějiny města Přerova*.⁸ V prvním díle jsou podrobně zmapovány dějiny města od pravěku až do Bitvy na Bílé hoře – tedy po 17. století. Druhý díl přímo navazuje na první a pokračuje dějinami města od roku 1620 a končí v roce 1848. Obě knihy jsou poměrně obsáhlé a jsou skvělým zdrojem poznání dějin města Přerova. K výročí 750 let od povýšení Přerova na město vyšla kniha s názvem *Dějiny města Přerova v datech*,⁹ která předkládá historické události pomocí časově zařazených hesel v chronologickém pořadí. Obsahově kniha pokrývá časový úsek od prehistorického období až po rok 2005, tedy po současné dění. Ke knize je připojena zajímavá příloha, kde najdeme například časově seřazené všechny majitele přerovského panství, ukázkou z výsledků komunálních a parlamentních voleb v Přerově v letech 1919–1938 a 1990–2002 či vývoj počtu domů a obyvatel Přerova. K vytvoření představy o tom, jak Přerov v dřívějších dobách vypadal, usnadní oba dva díly publikace Jiřího Lapáčka a Jiřího Hlouška *Přerov v proměnách času*.¹⁰ Tyto knihy mají pestrou obrazovou výbavu. Je v nich mnoho fotografií města v jednotlivých časových úsecích a při významných událostech. Připojeny jsou i starší pohlednice, malby přerovských osobností a také mapy města. Jiří Lapáček je autorem i další knihy s názvem *Přerov*,¹¹ která vyšla v edici Zmizelá Morava a Slezsko. Kniha je opět doplněna téměř dvěma stovkami fotografií proměňujícího

⁵ LAPÁČEK, 2000, s. 165–220.

⁶ LAPÁČEK, 2002, s. 193–246.

⁷ VOŽDA, 1988.

⁸ DOSTÁL – HOSÁK, 1970.; DOSTÁL – HOSÁK, 1971.

⁹ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006.

¹⁰ LAPÁČEK – HLOUŠEK, 2002.; LAPÁČEK – HLOUŠEK, 2004.

¹¹ LAPÁČEK, 2010.

se města, skvěle tak dokresluje samotný text týkající se především historie a urbanistických přeměn města.

Kniha, jež dokazuje významné postavení výtvarného umění ve městě v letech 1900–2009, nese název *Výtvarní umělci města Přerova*.¹² V této publikaci najdeme medailonky jednotlivých umělců, kteří jsou nějak spjati s městem a samozřejmě také jejich barevné reprodukce.

Ivo Kolařík, přerovský občan, který se celý svůj život věnuje divadlu, napsal knihu s názvem *Ochotnické divadlo Přerovského regionu 1945–2000, aneb, Po stopách amatérského divadla na Přerovsku*.¹³ Jak už název napovídá, najdeme v ní informace o působení amatérského divadla na Přerovsku od roku 1945 až do roku 2000.

K utvoření obrazu kultury v Přerově po druhé světové válce nám poslouží jediný regionální tisk v té době vycházející, a to týdeník Národní fronty *Naše Haná*. Každé jeho číslo obsahuje rubriku s názvem *Kultura*, která obsahuje články s výčtem a informacemi o plánovaných kulturních akcích na Přerovsku. Bohužel poslední číslo *Naší Hané* vyšlo již v roce 1947 a následovala dlouhá pauza ve vydávání regionálního tisku, jež trvala až do roku 1958, kdy začal vycházet měsíčník věnující se kulturnímu životu *Kultura Přerovska*. Tento měsíčník obsahoval zprávy o kultuře v přerovském regionu, především seznam plánovaných akcí, jejich recenze a podrobnější seznámení s umělci, kteří na Přerovsku vystupovali. V roce 1974 pozměnila *Kultura Přerovska* svůj název na *Kulturu Přerova* a pod tímto názvem vycházela do roku 1989.

V roce 1962 vznikl současný týdeník *Nové Přerovsko*, který se v jedné ze svých rubrik také věnuje přerovské kultuře. V této rubrice s názvem *Kultura* čtenáře seznamuje s medailonky umělců, k ní je také připojen seznam plánovaných akcí nazvaný *Kdy Kde Co*.

Po čase, v roce 1992, nahradil *Kulturu Přerova* kulturní měsíčník *Přerovské echo*, obsahově jí byl velmi podobný. Ten vycházel pravidelně téměř deset let, až jej nahradily *Přerovské listy*, které informují čtenáře o přerovském kulturním dění dodnes.

Všechny výše uvedené publikace se pro mne staly zásadním zdrojem poznání pro vypracování této práce. Zejména zmíněné tiskoviny tvořily základní zdroj pro sestavení měsíčních kulturních událostí v Přerově.

¹² GLACOVÁ – HASTÍK – MALIVA, 2009.

¹³ KOLAŘÍK, 2000.

3. Přerov

3.1 Město Přerov – všeobecné informace

Město Přerov se nachází v Olomouckém kraji a jeho centrem protéká řeka Bečva. Leží v nadmořské výšce 210 m. n. m. a rozkládá se na ploše o výměře 58,44 km². V současné době žije ve městě 43 895 obyvatel.¹⁴ Počet obyvatel však od roku 1990 stále klesá. K samotnému městu patří dalších 12 městských částí: Předmostí, Lověšice, Kozlovice, Dluhonice, Újezdec, Čekyně, Henčlov, Lýsky, Popovice, Vinary, Žeravice a Penčice.¹⁵ Historický znak města pochází z roku 1482. Ve znaku jsou zobrazeny „v bílém štítě stojící dvě červené, zlatem ozdobené okrouhlé věže s brankami, okny ve dvou patrech, s cimbuřím o třech stínkách a se špičatými střechami s makovicemi. Mezi věžemi je černá zubří hlava se zlatou houžví v nozdrách.“¹⁶ V Přerově dlouhou dobu sídlily rody Pernštejnů a Žerotínů.

Většina podniků ve městě mělo až do 2. poloviny 19. století řemeslnicko–zemědělský charakter.¹⁷ Změna ve prospěch průmyslového podnikání nastala, když byla ve městě ve 40. letech 19. století zavedena železniční doprava a spojila tak město s okolními významnými průmyslovými centry.¹⁸ Dodnes sídlí v Přerově několik průmyslových podniků. Největšími z nich jsou Přerovské strojírny, Precheza, která se orientuje na výrobu titanové běloby a anorganických pigmentů, Meopta – výrobce optiky a v neposlední řadě také pivovar Zubr.

Obyvatelé mají poměrně velkou možnost sportovního i kulturního vyžití. Ve městě je každoročně organizováno množství sportovních akcí. Za všechny zmíním Mistrovství ČR v autocrossu a velmi populární cyklistické akce pro děti i dospělé jako jsou Author Šela Marathon či Mamut Tour. Mezi občany Přerovska se v poslední době dostává do obliby návštěva hokejových utkání. Místní zimní stadion se těší jedné z největších návštěvností domácích utkání týmu HC Zubr Přerov, který letos postoupil do 1. hokejové ligy. Občané města nejsou jen sportovními, ale i kulturními nadšenci. Každoročně je pro ně pořádáno několik akcí, mezi nimiž vynikají například Přerovské slavnosti na výstavišti,

¹⁴ platné údaje ke dni 1. 1. 2016 – údaje z: *Statistické informace* [online]. Poslední změna 27. 1. 2016. [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/soucasnost-mesta/statisticke-informace.html>

¹⁵ *Statistické informace* [online]. Poslední změna 27. 1. 2016. [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/soucasnost-mesta/statisticke-informace.html>

¹⁶ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 36.

¹⁷ CHUMCHAL, 2000, s. 139.

¹⁸ FIŠER, 2000, s. 114.

Letní divadelní scéna pod hradbami, Zubrfest, Dožínky, Tradiční vánoční koncert Pavla Nováka a především Československý jazzový festival, jenž má ve městě vybudovanou dlouholetou tradici.

3.2 Pamětihodnosti

Ačkoli je Přerov menším městem, najdeme zde mnoho památek a přírodních zajímavostí, které jsou jistě také součástí kultury. Pokusím se proto zde představit výčet alespoň nejvýznamnějších z nich.

V severní části města zvané Předmostí je významné archeologické naleziště, kde se nachází nejstarší lidské stopy na Přerovsku. V Předmostí dříve stály dvě vápencové skály nazývané Hradisko a Skalka. V okolí „Hradiska“ byly doloženy kamenné nástroje z období středního paleolitu, jejichž tvůrcem byl pravděpodobně neandrtálec.¹⁹ Tedy již v pravěku toto místo osídlili lovci mamutů a později se zde usazovali i lidé dalších kultur. Světovou proslulost Předmostí jako archeologického naleziště však zajistily nálezy v kulturních vrstvách v dnes již téměř zcela odtěžených sprašových souvrstvích u tzv. „Skalky“. Zde bylo objeveno nejvýznamnější střeoevropské tábořiště „lovců mamutů“ z mladého paleolitu.²⁰ V roce 2006 se zde otevřel návštěvníkům Památník lovců mamutů s ukázkami místních archeologických nálezů, včetně kostí mamutů a jiných zvířat z doby ledové. Zmíněný památník je druhou zastávkou naučné stezky Předmostím až do pravěku, kterou zde zřídilo statutární město Přerov. Stezka má na svých osmi kilometrech devět jednotlivých zastavení. Ta však není jediná ve městě, jelikož je Přerov obdařen poměrně velkým přírodním bohatstvím, byla zde nejdříve v roce 2004 vybudována naučná vlastivědná stezka Přerovským luhem.²¹

V historickém jádru města se nachází pozdně gotický zámek s renesančními prvky, který je dominantou města a v současné době v něm sídlí místní Muzeum Komenského. Poutavé památky najdeme také na Horním náměstí, kde se dochovaly v jejich původní podobě goticko–renesanční a částečně také barokní domy. Nejpozoruhodnějším domem je dům čp. 31 zvaný „Korvinský“, pojmenovaný podle uherského krále Matyáše Korvína, který zde pravděpodobně jistou dobu pobýval. V roce 1923 na tomto náměstí vytvořil

¹⁹ DRECHSLER, 2000, s. 1–2.

²⁰ TAMTÉŽ, s. 2.

²¹ *Naučné vlastivědné stezky* [online]. Poslední změna 9. 11. 2015. [cit. 28. 1. 2016] Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/magistrat/zivotni-prostredi/environmentalni-vychova/naucne-vlastivedne-stezky/>

František Bílek sochu Jana Blahoslava. Zajímavostí je, že se kolem celého Horního náměstí táhnou středověké hradby, které v některých místech dosahují až do výšky devíti metrů.²²

Přerov má na svém území šest kostelů. Nejstarší přerovský kostel nazývaný Kaple sv. Jiří pochází ze 13. století a najdeme jej na Horním náměstí. V roce 1525 byl postaven v Kratochvílově ulici farní kostel sv. Vavřince, v jehož věži je zavěšen nejstarší přerovský zvon. Kostel sv. Michala vybudován na Šířavě potkalo mnoho pohrom, v roce 1643 jej vydrancovali Švédové, o století později ho podstatně poničil blesk a o další století později, v roce 1868, byl postižen velkým požárem. K tomuto kostelu je připojena budova kláštera, ve které je nyní umístěno odborné učiliště.²³

Za zmínku také stojí městský park Michalov založený v roce 1904, na jehož koncepci se podílel zahradní architekt František Thomayer. Park byl vybudován na místě bývalého lesa a od roku 1994 je registrovaným významným krajinným prvkem.²⁴

3.3 Stručný přehled historie města

3.3.1 11. století – 19. století

Tak jako jiná města i Přerov má své pověsti o tom, jak bylo založeno město či jak přišlo ke svému názvu. Jednu z pověstí, co znamená název Přerov, popsal i Jan Blahoslav ve své Gramatice (1551–1571). Zde napsal: „*Rov, staroslovanské slove, hrob my říkáme, odtud Přerov, u Bečvy řeky, jako by řekl první hrob. Slavný hrob byl u města, tu nad Předmostím, a Předmostí sloulo Staré město. Za Bečví pak bylo veliké město, šestnáct klášterů v něm bylo, pohřbové slavní. Ještě veliké kosti obrův v vršku pod skalkou předmostskou vykopávají; zuby tak veliké jako pěst, jako hlava člověčí etc.; žebra jako břevence; i rohy veliké, též nalézali. Veliké někdy to město bylo.*“²⁵ Další pověst na podobném základu vyprávěl Bartoloměj Paprocký na konci 16. století ve svých historicko–genealogických pracích o původu žerotínského rodu. V období sporů mezi členy rodu uprchl knížecí syn v roce 971 k českému vévodovi, kde mu zemřelo první dítě, pro něhož vykopal hrob a uložil do něj své dítě. To místo nazval Přerov, to jest první hrob.

²² MLČÁK, 2000, s. 91–98.

²³ TAMTÉŽ, s. 93–95.

²⁴ *Městský park Michalov* [online]. [cit. 28. 1. 2016] Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/mestsky-park-michalov/>

²⁵ BLAHOŠLAV, Jan et al.: *Gramatika česká Jana Blahoslava*, Brno: Masarykova univerzita, 1991. 428 s.

Od těchto pověstí se vzdálil Řehoř Volný, jenž uvedl v moravské typografii jiný původ názvu města. Podle něj se jeden urozený Slovan rozhodl, že přerube prales mezi řekami Oslavou a Odrou. Poté co se dostal k řece Bečvě, založil zde město, které nazval Přerub, od toho Přerov.²⁶

První písemná zmínka o Přerovu pochází nejspíše z roku 1141. Najdeme ji v listině vydané olomouckým biskupem Jindřichem Zdíkem, která informuje o změně biskupského sídla v Olomouci (sídlo se přemístilo od kostela sv. Petra ke kostelu sv. Václava).²⁷ Existují však ještě dřívější zmínky z roku 1046 a 1086–1087, ty jsou ale označeny za falzifikáty z 12. století. V roce 1256 povýšil Přemysl Otakar II. Přerov na královské město. Přerov tím dostal právo a svobodu jako měšťané v Olomouci, jako odměnu za statečnost obyvatel při bitvě mezi českým králem a uherským králem Bélou IV. u brodu přes řeku Bečvu pod přerovským kopcem.²⁸ V listině z roku 1275 se objevuje první zmínka o mostu přes řeku Bečvu, jehož zřízení pravděpodobně souviselo s novou lokací města v roce jeho povýšení na město královské.²⁹

Pro pozdější společenský a kulturní vývoj Přerova mělo velký význam období husitských válek. Královské město bylo obsazeno králem Zikmundem Lucemburským, avšak husité opakovaně dobyli město v letech 1423 a 1427. Vytvořili tak zde základnu stoupenců husitství na Moravě, což ohrožovalo biskupskou Olomouc. Na počátku 15. století byl Přerov kvůli finančním potřebám panovníků dáván v zástavu různým pánům. V období, kdy byl v držení pánů Tovačovských z Cimburka, tedy v letech 1442–1470, pocítil po dlouhé době nárůst stavebního ruchu a hospodářských činností. Na právě vystavovaném přerovském kopci se tehdy začali usazovat členové jednoty bratrské. Vilém z Pernštejna pak získal Přerov v roce 1487 do dědičného držení a ukončil tak jedno z nejrušnějších období v dějinách města. Tímto skončila pro Přerov éra, kdy byl královským městem, a stalo se městem poddanským.³⁰

Vláda Viléma z Pernštejna měla zásadní význam pro další rozvoj města v 16. století. Vilém udělil městu řadu výhod a privilegií. Podporoval řemesla, pomáhal při stavbě rybníků, jež byly vydatným zdrojem příjmů, a proběhl zajímavý proces parcelace panských dvorů. Tyto skutečnosti společně s dalšími faktory přispěly k vzestupu města, které

²⁶ LAPÁČEK, 2000, s. 9.

²⁷ LAPÁČEK, 2010, s. 8.

²⁸ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 16.

²⁹ TAMTÉŽ, s. 22.

³⁰ DOSTÁL – HASÁK, 1970, s. 147–165.

postupně hospodářsky zesílilo natolik, že bylo schopno například zapůjčovat i velké peněžní částky a na konci pernštejnského období se dokonce pokusilo vykoupit. Vilém začal rekonstruovat hrad, který přeměnil v zámek, a stavět kamenné opevnění. Tento nový pernštejnský zámek postavený na jihozápadní straně náměstí byl založen ve stejné stavební čáře jako domy na náměstí, ale byl a dodnes je oddělen hlubokým příkopem. Hospodářská oblast cechovní výroby byla řízena prostřednictvím cechovních artikulí. První známé artikule vydal Vilém z Pernštejna přerovským soukeníkům v roce 1498, následně je vydal také řezníkům, kožišníkům, pekařům, krejčím, ševcům, tkalcům, kovářům, stolařům a dalším. Začal podporovat také mlýnskou výrobu a pivovarnictví. Horní město patří mezi nejpozoruhodnější urbanistické počiny jagellonské doby v českých zemích. Je zvláštní nejen svou urbanistickou polohou, ale i tím, že se zde usazovali právě členové jednoty bratrské. Přerov se stal jedním z nejstarších sídel jednoty a brzy patřil i k nejvýznamnějším.³¹

Po Vilému z Pernštejna převzalo přerovské panství město Přerov. Přerovští si ale brzy sami vybrali novou vrchnost, a to rod pánů ze Žerotína. Konkrétně se Přerov dostal do rukou Fridrichu staršímu ze Žerotína. Fridrich však po dvou letech vládnutí zemřel, a tak Přerov získal jako dědictví Fridrichův synovec Karel ze Žerotína. Karlovi se dostalo rozsáhlého vzdělání, díky němuž se seznámil s řadou vlivných osob a získal tak velký přehled o dění v zahraničí. Žerotín se věnoval také přerovskému zámku, který dostavěl. Budovu zvýšil o druhé patro, vybudoval část hospodářských přístaveb a především pozdně renesanční hlavní portál. Mimo jiné se také snažil založit v Přerově školu. V letech 1608–1611 zde tak mohl studovat Jan Amos Komenský, který zde také po čtyři roky vyučoval. V roce 1636 zemřel Karel ze Žerotína a pro Přerov se tak uzavřelo výrazné 16. století. Toto slavné období je v historii města jedním z nejúspěšnějších. Následující 17. a 18. století už zůstalo v pozadí ve srovnání s těmito časy.³²

Další prudký rozmach symbolicky zahájil příjezd vlaku na přerovské nádraží v roce 1841. Přerovské nádraží bylo významné, jelikož se jednalo o přestupní a přípojovou stanici dvou důležitých tratí. Nově vystavěná železniční trať umožnila Přerovu přímé železniční spojení mezi Vídní a Lipníkem nad Bečvou a Olomoucí s Prahou. V roce 1847 pak byl zahájen provoz na trati Lipník nad Bečvou do Bohumína.³³ Ke konci století byla na úseku mezi Bohumínem a Přerovem nejsilnější dopravní frekvence v celém Rakousku. Díky

³¹ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 36.

³² TAMTÉŽ, s. 37.

³³ DOSTÁL – HASÁK, 1971, s. 292–295.

prospěšné železniční dopravě se zlepšily životní podmínky občanů města. Do Přerova to přilákalo mnoho podnikatelů pro snadnější odbyt zboží a pronájem domů. Ve městě tak vzniklo mnoho podniků. Prvním z nich byla surovárna a škrobárna, následovala továrna na kovové zboží, cukrovar a o pár let později byl založen vedle měšťanského pivovaru velkolepý akciový pivovar. Tento rozvoj průmyslu měl za důsledek i prudký nárůst obyvatel. V roce 1844 mělo město Přerov 4 208 obyvatel, v roce 1890 zde již žilo 13 172 lidí.³⁴

Rok 1848 byl ve znamení velkých změn. Zrušilo se poddanství, čímž se změnil výkon správy. Zákon ze dne 17. března 1848 ustanovil zásadu – základem svobodného státu je svobodná obec. Do čela obce byl postaven starosta. Avšak následující desetiletí, v době tzv. Bachovského absolutismu, byla samospráva značně omezována.³⁵ Teprve až v roce 1861 začala nová samosprávná éra a starostou města se stal František Kramář, který opět nastartoval rozvoj města. Během jeho působení v čele města zahájila činnost záložna, první peněžní ústav svého druhu na Moravě, v jejímž čele stál právě starosta Kramář. V této době se provedly úpravy cest, nainstalovalo se pouliční osvětlení v centru města a také byly uskutečněny první kroky k provedení kanalizace. Jeho další snahy překazila prusko–rakouská válka v létě roku 1866, kdy bylo město obsazeno pruským vojskem. Starosta ve snaze ubránit občany, použil městské finanční prostředky i své vlastní jmění, jen aby ochránil město před drancováním. Následně město zasáhla epidemie cholery, kterou do města s sebou přivedli pruští vojáci, a krátce na to jí podlehl i starosta.³⁶ Slibný rozvoj města tak byl na čas zastaven.

3.3.2 20. století – současnost

Situace v Přerově při vypuknutí první světové války byla obtížnější, kvůli důležitosti města jako dopravní křižovatky se vyskytly problémy při mobilizaci, ustájení koní apod. Na občany dohlíželo četnictvo, bezpečnostní orgány a policejní agenti. Ti odhalili a zatkli přerovského technického úředníka Slavomíra Kratochvíla se všemi komplici, kteří chtěli rozšiřovat velezrádné letáky, a následně byl Slavomír Kratochvíl odsouzen k trestu smrti oběšením. Přerov se tak zapsal u vídeňského režimu jako město velezrádců. Netrvalo dlouho a objevily se důsledky válečného hospodaření, tedy „lístkový

³⁴ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 88.

³⁵ LAPÁČEK, 2000, s. 31.

³⁶ TAMTÉŽ, s. 32.

system“ a nedostatek nejzákladnějších životních potřeb. Situace se stále nezlepšovala a stupňovalo se napětí. Dne 1. května 1918 proběhlo v Městském domě velké shromáždění lidu, kde pronesl svůj projev poslanec Jaroslav Marek. Na druhý den se uspořádala mnohem větší radikálnější demonstrace za současného zastavení práce.³⁷

Přerovské obyvatele o vzniku Československé republiky informoval starosta města Matouš Havránek i redakce přerovského Obzoru. Stalo se tak den po vzniku republiky dne 29. října 1918. Starosta se rozhodl tuto událost sdělit občanům města tak, že nechal vytisknout obdrženy telegram s textem prvního zákona nové vlády ve formě plakátů, které nechal rozvěsit časně ráno po městě. Tato skutečnost vyvolala v občanech obrovské nadšení a dojetí. Začali vyvěšovat prapory bílo–červených barev, nebo slovanské trikolory a odstraňovat dvouhlaví orli – symbol habsburské moci z veřejných budov. Následně se začali shromažďovat lidé na Dolním náměstí, kteří provolávali slávu Československému státu. V odpoledních hodinách byl již ustanoven Národní výbor pro přerovský okres v čele s lékárníkem Vítězslavem Nečasem. Úkol výboru spočíval především v zajištění zásobování obyvatelstva potravinami a zajištění pořádku a bezpečnosti. Léta 1923–1927 byla ve znamení hospodářské konsolidace. Volný obchod sice učinil veřejné zásobování potravin, avšak nedostatek bytů po válce se ještě zvýraznil. Tento problém bylo třeba řešit, proto se nechalo postavit 160 bytů, místností pro sociální instituce a 14 obchodů v Kratochvílově ulici. Jelikož se město slibně rozvíjelo, bylo třeba zastavovacího plánu, který nakonec vypracoval Ing. arch. Josef Šejna a Ing. arch. Vladimír Zákrejs. Město se dočkalo nadjezdu směrem k Předmostí, nového mostu přes řeku Bečvu a nových či upravených silnic. Úpravy se dočkal i městský park Michalov, do nějž se umístily plochy potřebné pro sport a tělesná cvičení. Na přelomu prvního a druhého desetiletí 20. století zde pobýval literát Jiří Mahen. V roce 1921 vyšlo v Přerově první číslo literárního měsíčníku Host. Vydavatelem se stala Literární skupina ustanovena v Přerově 11. září 1921 v budově tiskárny Obzor. K pozdějšímu rozvoji literární tvorby pomohl vznik tiskárny Jaroslava Strojila v roce 1909. Veřejnost si oblíbila výstavní akce, jako byly například národopisná výstava v roce 1923, Hanácký rok 1928 a Hanácký jarmark 1939. Velký společenský a kulturní význam měla Středomoravská výstava ve dnech 20. června a 16. srpna 1936. Na této výstavě byla vystavena expozice ministerstva železnic,

³⁷ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 90.

ministerstva pošt, fotografií SSSR, světové plakáty či moravské umění a další. Velkou atrakcí na této akci byla padáková věž.³⁸

V Přerově v době nacistické okupace v letech 1939–1945 působilo několik ilegálních odbojových skupin, které byly tvořeny bývalými československými důstojníky, členy Sokola či ilegálně působícími členy KSČ. Všechny tyto organizace se snažilo odhalit gestapo. Němečtí vojáci pokládali ve městě nálože a připravovali zničení mostů, elektrárny, telefonní ústředny a vodárny. V den, kdy město osvobodila Rudá armáda, stihli ještě němečtí vojáci nálože odpálit a strhnout tak mosty, přerušit dodávky vody a elektřiny.³⁹ Černým datem v dějinách Přerovska se stal 18. červen 1945. V noci z 18. na 19. června se udála genocida karpatských Němců na Švédských šancích.⁴⁰ Tam bylo šest týdnů po skončení války krutým způsobem zavražděno 265 karpatských Němců ze středního Slovenska, většinou se jednalo o děti, starce a ženy. Masakr měli na svědomí příslušníci 17. pěšího pluku z Petržalky.⁴¹ Tato touha po pomstě se projevila opravdu otřesným způsobem.

V éře komunismu se v Přerově podstatně zvýšil počet obyvatel a stalo se z něj průmyslové centrum. Hned na počátku budování socialismu po únoru 1948 se začaly stavět na Přerovsku nové velké závody, většina starších podniků byla rekonstruována a rozšířena. Rozvojem prošel i potravinářský, kožedělný a textilní průmysl. Největší změnou prošlo zemědělství, kdy dřívější soukromou malovýrobu nahradila velkovýroba v socialistických, převážně družstevních podnicích. Toto období přechodu od národní a demokratické revoluce k revoluci socialistické bylo začátkem velkých ekonomických, sociálních i kulturních proměn.⁴² Komunisté řídili veškeré politické, hospodářské i společenské dění ve státě.

O okupaci Československa vojskem Varšavské smlouvy se dozvěděl předseda Městského národního výboru v Přerově Karel Rosmus chvíli po půlnoci z 20. na 21. srpna 1968. Městský národní výbor pak nastalou situaci sdělil obyvatelům města ráno pomocí městského rozhlasu. Lidé vyslovovali svůj nesouhlas prostřednictvím telegramů, vyjadřovali podporu vedení země a v podnicích vycházely tiskoviny odsuzující okupaci. Odpoledne po městě začali lidé vylepovat plakáty a psát na ulicích hesla. Dne 21. srpna

³⁸ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 114.

³⁹ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 132.

⁴⁰ tzv. Švédské šance se nacházejí pouhé dva kilometry od města Přerov

⁴¹ HÝBL, 2000, s. 56.

⁴² VOŽDA, 1988, s. 50–54.

Přerovem vojska Varšavské smlouvy pouze projela. Až v pátek ráno 23. srpna 1968 se zástupce okupačního vojska pplk. Smirenko dostavil na Městský národní výbor, kde se setkal s předsedou Karlem Rosmusem. Předseda Městského národního výboru pplk. Smirenkovi odmítl podat ruku a prohlásil, že okupanti nejsou ve městě vítáni.⁴³

O událostech ze dne 17. listopadu 1989 odehrávající se na Národní třídě v Praze a následujících akcí proti komunismu se občané města Přerova dozvídali pochopitelně s mírným zpožděním. První letáky oznamující revoluční události odehrávající se v Praze se ve městě začaly objevovat v noci 19. listopadu. Počet letáků se další dny zvyšoval. Do města přijel slovenský rychlík polepený hesly „Jakešovo gestapo“, „Jakeše do koše“ a podobně. Nadále pokračovalo vylepování plakátů. Přerovské střední školy navštěvovali vysokoškoláci z Prahy a Olomouce, kteří vyzývali studenty ke stávce. V úterý 21. listopadu se konala první demonstrace studentů středních škol. Následující den se počet demonstrujících zvýšil až na 400 lidí.⁴⁴ V dalších dnech se konala další shromáždění a 27. listopadu se v Přerově ustanovilo Občanské fórum, které vyjádřilo požadavky občanů města. V tento den proběhla také generální stávka s účastí pěti tisíců obyvatel města před budovou OV KSČ u kina Hvězda. K dovršení těchto události v Přerově došlo 14. a 22. prosince, kdy se v tenisové hale uskutečnila Občanským fórem organizovaná schůze občanů k podání návrhů na řešení aktuálních problémů ve městě v intencích demokratizačního vývoje.⁴⁵

Dalším nešťastným obdobím pro Přerov byla povodeň, která postihla město v roce 1997 s přímo katastrofickými následky. Ráno 7. července 1997 se Bečva vylila z břehu a způsobila obrovské záplavy. Kulminační průtok v Dluhonicích dosáhl 839 m²/s. Bečva se stáhla až 15. července toho roku, avšak za tři dny přišla další povodňová vlna, která trvala až do 27. července.⁴⁶ Druhá vlna napáchala v přerovském okrese podstatně větší škody. Během povodně voda zaplavila 18 % pozemků z celkové výměry okresu a zapříčinila smrt jedenácti lidí. Povodeň zničila 510 rodinných domů a poškodila 2 452 domů. Celková výše škody povodně na majetku občanů, obcí a měst v okrese byla vyčíslena na 1,2 miliardy korun.⁴⁷

⁴³ LAPÁČEK, Jiří, 2006. Osudové okamžiky 20. století v Přerově. *Přerovské listy*. 5(1), 8–9.

⁴⁴ LAPÁČEK, Jiří, 2006. Osudové okamžiky 20. století v Přerově. *Přerovské listy*. 5(1), 8–9.

⁴⁵ SEHNÁLEK, Petr, 2009. Den boje za svobodu a demokracii. *Přerovské listy*. 8(11), 9.

⁴⁶ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 167.

⁴⁷ KVAPIL, Jaroslav, 1997. Záplavy století na Přerovsku—červenec 1997. *Nové Přerovsko*. 6(35), 13.

3.4 Kulturní a společenské dění ve městě

Dříve než v Přerově vznikly profesionální instituce, se o kulturní život občanů staraly měšťanské spolky. Období na přelomu 19. a 20. století je charakteristické pro okres Přerov tím, že se stal působištěm především spisovatelů. V přerovském okrese žila například autorka sociálních románů Amálie Vrbová (1864–1936), která psala pod pseudonymem Jiří Sumín, spisovatel historických románů Čeněk Kramoliš (1862–1949), autor sociální poezie Wolkerova okruhu Bartoš Vlček (1897–1926) či spisovatel Čeněk Slepánek (1878–1944). V Přerově vycházelo také velké množství tiskovin, jež informovaly občany o literárním a politickém dění ve městě. Nejznámějšími se staly *Přerovský obzor* a *Stráž lidu*.⁴⁸

Vzhledem k zaměření této práce je nutno zmínit nejznámější přerovské rodáky, kteří se zasloužili o pozvednutí kulturního statusu města. Mezi ně patří jistě básník a novinář Oldřich Mikulášek, básník Josef Kainar a v neposlední řadě také zpěvák Pavel Novák. S Přerovem jsou také spjati dva velikáni českých dějin. Prvním z nich je Jan Blahoslav, který se zde narodil a navštěvoval základní školu⁴⁹ a druhým Jan Amos Komenský, jemuž se město Přerov významně zapsalo do života. Právě zde totiž získal Komenský vzdělání na vyšší latinské bratrské škole a dostalo se mu přídomku Amos, tady započal svou učitelskou dráhu. V Přerově poprvé testoval své novátorské pedagogické přístupy v praxi a připravoval se na svou vědeckou a literární činnost.⁵⁰ V Přerově mají tyto dvě osobnosti na radnici i své pamětní desky, Jan Blahoslav z roku 1882 a Jan Amos Komenský z roku 1892.⁵¹

3.4.1 Společenský život do první poloviny 20. století

Nepopíratelný vliv na vývoj kulturního a společenského života v druhé polovině 19. století měly spolky. Jejich masovější rozvoj nastal teprve v 60. letech 19. století, a to především díky zákonu č. 134 ř. z., o právu spolčovacím, který nabyl platnosti dne 8. ledna 1868, a nahradil tak zákon o spolicích č. 253 ř. z. ze dne 26. listopadu 1852. Vedle spolků

⁴⁸ VOŽDA, 1988, s. 41.

⁴⁹ HÝBL, 2000, s. 69–71.

⁵⁰ HÝBL, 2000, s. 72–77.

⁵¹ KRÍŽKA – ČEP – KONŠTACKÝ, 1995.

zaměřených na uměleckou činnost, jako byly čtenářské, divadelní či hudební spolky, vznikaly i spolky vzdělávací, sociální, charitativní, mládežnické a sportovní.⁵²

V roce 1862 zahájily svou činnost dva významné a zároveň nejstarší spolky ve městě – pěvecko–hudební spolek Přerub a Čtenářský spolek. Pěvecko–hudební spolek Přerub patří současně i mezi nejstarší pěvecká tělesa na Moravě. Účelem tohoto spolku bylo pěstování zpěvu, především národního, a zušlechtění citové i mravní stránky člověka. Členové pravidelně zkoušeli zpěv a pořádali koncerty a zábavy. Byly vypracovány i spolkové stanovy, které místodržitelství schválilo dne 3. srpna 1862. Jejich znění se však nedochovalo, ale pravděpodobně se nelišily od pozdějších stanov z 30. srpna 1880. Dle pozdějších stanov ze dne 3. února 1914 platili členové příspěvky a jejich povinností bylo účastnit se zkoušek, veřejných produkcí a pomáhat k lepšímu vývoji spolku. Prvním předsedou spolku byl zvolen starosta František Kramář a prvním sbormistrem se stal Mořic Skála. První veřejné vystoupení spolku se konalo 26. prosince 1862, všechny písně, které zde zazněly, měly vlastenecky český ale i slovanský obsah.⁵³

Druhým nejstarším spolkem je Čtenářský spolek Přerov. Stanovy tohoto spolku byly schváleny dne 1. března 1863. V nich bylo mimo jiné uvedeno také to, že účel tohoto spolku spočíval ve čtení politických, poučných a zábavných časopisů, vedení hovorů a provozování společenské zábavy. Aby měl spolek dostatek financí na nákup knih a novin, museli členové platit pravidelné příspěvky, ale také vypomáhat dobrovolnými dary. Předsedou byl zvolen Boleslav Uhlíř. V roce 1872 měl spolek 111 členů, v roce 1875 jich však měl již pouze 62.⁵⁴

V roce 1863 byly položeny základy divadelního spolku a v roce 1875 vznikl Dobrovolný hasičský a Tělocvičný spolek. V tomto období vzniklo mnoho dalších spolků, například Spolek pro vysazování a okrašlování města Přerova, který se staral o vzhled přerovských ulic, náměstí a parků, anebo také spolek významný pro rozvoj podnikání Řemeslnicko–živnostenská beseda.

K ideovým pilířům rozvíjející se měšťanské společnosti patřil odkaz tří osobností – Jana Blahoslava, Karla staršího ze Žerotína a Jana Amose Komenského, kdy na jejich počest se začaly pořádat oslavné akce. Za počátek těchto tradic můžeme považovat oslavu 300. výročí narození Karla staršího ze Žerotína v roce 1864.

⁵² FIŠMISTROVÁ, 2000, s. 185.

⁵³ FIŠMISTROVÁ, 2000, s. 186.

⁵⁴ TAMTÉŽ, s. 187.

Druhá polovina 19. století je v Přerově především dobou počínajících sportovních aktivit. Za tento rozvoj se zasloužila od roku 1871 Tělocvičná jednota Sokol. V roce 1888 byl založen Klub českých velocipedistů a začala se také rodit i tradice přerovského tenisu na nově pořízeném kurtu v místním parku Michalov.⁵⁵

Své místo v kulturním životě občanů mělo i kino. Konkrétnější zprávy o provozu kina v Přerově máme až od roku 1910, kdy majitel moderně zařízeného prvního stálého Elektro Biografu pan Procházka promítal každý den od 8 do 8.30 hodin i s účinkováním hudební kapely. Tento biograf se nacházel za pivovarem v Havlíčkově ulici. Roku 1912 už byla ve městě dvě kinematografická divadla. Postupně byly uděleny další kinematografické licence a to dalo za vznik více stálým kinům. Jedním z prvních bylo kino Olympia, jehož prvním majitelem byl Karel Číhalík, kino Orania s majitelem Arnoštem Otáhalem a kino Hvězda, pod vedením spolku Okresní péče o mládež Přerov, jež jako jediné kino ve městě funguje dodnes. Své kino si v roce 1921 vydobyla i Tělovýchovná jednota Sokol Přerov. Kino dostalo název Bio Sokol a první představení se zde konala ve dnech 29. a 30. září 1923.⁵⁶

Významným kulturním zařízením v Přerově je Muzeum Komenského, které má profil regionálního muzea, ve svých sbírkách se specializuje i na dějiny českého školství jako celku. Svými rozsáhlými sbírkami komeniologie, učebnic a školních pomůcek patří k největším v České republice. Muzeum bylo založeno jako jedno z prvních muzeí na Moravě z popudu Františka Slaměníka, jehož soukromá sbírka památek na J. A. Komenského se stala základem muzea. Prvním sídlem muzea byla měšťanská škola v Komenského ulici, veřejnosti zpřístupněno od roku 1888. V roce 1903 se muzeum přestěhovalo do školních budov v Palackého ulici. Podnětem pro založení dalšího muzea se stal sběr národopisného materiálu pro Národopisnou výstavu československou v Praze v roce 1895. Muzeum dostalo název Městské muzeum v Přerově a bylo umístěno v obecné chlapecké škole v Palackého ulici. Protože sbírky muzea neustále narůstaly, muselo se muzeum v roce 1906 přestěhovat na zámek. V roce 1922 pak vzniklo další muzeum orientované na archeologii nazvané podle svého tvůrce Teličkovu archeologické muzeum. Čtvrté muzeum ve městě vzniklo v roce 1924, obsahovalo přes 23 000 exemplářů hmyzu a motýlů a sídlilo v Komenského škole. Muzea vznikala především z iniciativy místních pedagogů, proto své umístění měla většinou ve školách. V roce 1930 městská rada

⁵⁵ DRECHSLER – FIŠMISTROVÁ – LAPÁČEK, 2006, s. 89.

⁵⁶ FIŠMISTROVÁ, 2000, s. 212–216.

rozhodla, že se do zámku přesunou dvě samostatná muzea – Muzeum Komenského a Městské muzeum, a zámek tak bude sloužit výhradně muzejním účelům. V dnešní době je ve městě pouze jedno muzeum, a to Muzeum Komenského, jež sehrává důležitou roli v kulturním životě města.⁵⁷

Počátky účelného pěstování hudební kultury v Přerově můžeme získat z potvrzení řádu přerovských literátů Vratislavem z Pernštejna v roce 1563. Toto literátské bratrstvo bylo organizované podle cechovního vzoru a jeho hlavním cílem byl zpěv při bohoslužbě. Po Bitvě na Bílé hoře se hudba dostala do popředí a chrámová hudba a zpěv byly velmi důležitým prvkem v katolické propagandě. Ředitel kůru a varhaník (často tyto funkce vykonávala jedna osoba) se staly důležitou postavou. Mezi přerovskými varhaníky vyniká Josef Čapka–Drahlovský (13. 3. 1847 – 11. 6. 1926), který obsadil místo varhaníka v roce 1871 a po roce se stal i ředitelem kůru farního chrámu sv. Vavřince.⁵⁸ Čapka byl především skladatelem, dirigentem a sběratelem písní, který se také věnoval organizaci hudebního života měšťanů. Vyučoval rovněž zpěv na přerovském gymnáziu, věnoval se činnosti pro Přerub a skládal vlastenecké sborové skladby.⁵⁹

Kulturu a společnost nejvíce ovlivňovala různá hudební uskupení – kapely a orchestry, které pořádaly veřejné hudební produkce, uplatňovaly se při oslavách, tanečních zábavách, bálech, plesech i pohřbech. Dle pamětníků bylo prvním hudebním seskupením v Přerově smyčcový ansámbl bratří Koblihů založen v roce 1866, ti se však nedočkali velké přízně, avšak z této rodiny pak vzešlo několik dalších hudebníků. Nejvíce kapel se zaměřovalo na dechovou hudbu. První dechová kapela byla založena v roce 1870 Josefem Langerem, o několik měsíců později jej následoval Jan Novotný. Oba byli zároveň vedoucími hudby spolku českých vojenských vysloužilců. Koncem 80. let 19. století působilo v Přerově několik hudebních souborů, a to kapela Josefa Pospíšila, kapela Jana Hocka, Bedřicha Kozánka či Kapela Františka Runda, která si získala největší oblibu veřejnosti a tím měla i největší vliv na utváření hudební kultury. Po smrti Runda se kapela rozpadla a z bývalých řad přátel Rundovy kapely vytvořil Jaroslav Jaro 10. května 1908 Hudební kroužek Rund. Během I. světové války koncertovalo nejvíce salonní kvarteto ve složení Josef Jaro, Zatloukal, Josef Jelínek a Ferdinand Krátký. Pod vedením dirigenta Františka Šolce od roku 1919 vzrostl význam spolku.⁶⁰ Další kapela vznikla v roce 1919

⁵⁷ CHUMCHAL, 2000, s. 217.

⁵⁸ LAPÁČEK, 2002, s. 193.

⁵⁹ VOŽDA, 1988, s. 41.

⁶⁰ KOUTNÁ, 2012, s. 43.

poté, co někteří poddůstojníci vojenské hudby 57 pěšího pluku vstoupili v Přerově do služby u dráhy a na poště. Hráli ve svých volných chvílích a postupně získávali popularitu. Vystupovali jako krojovaná Železničářská hudba nebo jako hudba Čapek, podle svého dlouholetého kapelníka. V roce 1929 přijali definitivní název Žerotín a pod vedením Rajmunda Posmeka dosáhli vysoké úrovně. Za 2. světové války byla jejich činnost utlumena. Další kapelou, která působila v Přerově od roku 1923, je hudba Marx v čele s dirigentem Jindřichem Heinikem a později kapelníkem Hrachovinou. Kapela vystupovala nejvíce na dobročinných akcích, ve prospěch chudých dětí, a také v průvodech a jiných akcích komunistické strany. Zanikla na počátku 30. let.⁶¹

Nejvýraznějším jménem v oblasti hudebního školství v Přerově je jméno již zmiňovaného Bedřicha Kozánka, který se narodil v Přerově 17. července 1864. Proslulost mu získala jeho Praktická škola pro housle, kterou vydal pod vlastními náklady roku 1908. Kozánek otevřel ve městě první hudební školu, do níž se ihned přihlásilo 40 žáků do hry na housle a 19 žáků do zpěvu a v dalších letech se slibně rozvíjela. Po smrti Bedřicha Kozánka dne 12. února 1913 škola ukončila svou činnost. Následně se zakládaly další hudební školy, ale kromě nich poskytovali hudební vzdělání i soukromí učitelé.⁶² Nynější Základní umělecká škola v Přerově přijala v roce 1995 čestný název po Bedřichu Kozánkovi.⁶³

Za okupace byl hudební život neobvykle bohatý. Během let 1940–1944 vystupovaly v Přerově všechny významné české hudební soubory a sólisté. Mimo jiné zde hrál houslový virtuos Jan Kubelík i Váša Příhoda, cellista Miloš Sádlo či houslisté Alexander Ploceka Spytihněv Šorm. Hudebních aktivit bylo v tomto období opravdu mnoho.⁶⁴

Do kulturního obrazu města patří i výtvarné umění. V Přerově je zabudovaná tradice malířských výstav již přes 100 let. Tato tradice byla započata výstavou 93 děl od 52 umělců v aule gymnázia v roce 1893, kterou uspořádalo umělecké oddělení Hospodářské, průmyslové a národopisné. V následujících letech 1910, 1919, 1936 a 1939 se podařilo zorganizovat další výstavy. Mezi nejvýznamnější malíře spjatých s Přerovem patří Augustin Mervart (1889–1968), Antonín Kubát (1885–1970) a Marie

⁶¹ LAPÁČEK, 2002, s. 196–197.

⁶² KOUTNÁ, 2012, s. 50.

⁶³ LAPÁČEK, 2002, s. 199.

⁶⁴ JIRKA, 2002, s. 206.

Hlobilová–Mrkvičková (1903–1999).⁶⁵ Tato přerovská rodačka dosáhla svého vrcholu až po druhé světové válce, do její předválečné tvorby spadá především grafická tvorba.⁶⁶

Přirozeně talentovaný Augustin Mervart se věnoval po celý svůj život výhradně malbě. Z dob jeho studií se dochovalo jen několik málo kreseb a akvarelů, na nichž je zřetelný zájem Mervarta o barevnou i tvarovou bohatost motivů a věrohodné vystižení všech detailů. Z tohoto umělcova životního období pochází například díla s názvem *Podzim* či *Podzimní krajina*. Jeho časné olejomalby, jako je *Fortna*, *Nábřeží u sokolovny*, *Nemocnice* či *Horní náměstí*, se vyznačují střízlivou barevností a uplatnila se v nich relativně volná rukopisná traktace barvy. Na počátku dvacátých let našel Augustin Mervart zalíbení v působivých městských zákoutích i rovinatých partiích krajiny, což kupříkladu dokazuje obraz s názvem *Hradec Králové* z roku 1923. Svoji pozornost také věnoval kopcovitému terénu Valašska, čehož je důkazem obraz z roku 1920 s názvem *Valašská krajina*. Mervarta podstatně ovlivnily jeho návštěvy přímořských oblastí Středozemního moře v letech 1924 až 1929, které zapříčinily změnu jeho výtvarného pojetí námětů. Kolorit jeho obrazů prozářil ostrý sluneční svit s místy až jiskřivými barevnými a světelnými akcenty. Přímo na místě vytvářel oleje *Canal Grande*, *Mostar* a *Moře u Jadranu*, jež byly menších formátů 32 x 50 cm, proto aby lépe zachytil svěží a bezprostřední prožitek reality. Hlavní devízou umělcovy tvorby byla svěží a barevně šťavnatá náladová malba, zachycující hornatou krajinu ve specifických atmosférických situacích. Augustin Mervart patřil v prostředí hodonínského Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně k malířům, kteří hluboko za polovinu 20. století prodlužovali tradici Mařákových žáků.⁶⁷

Antonín Kubát tvořil svěží akvarelové obrazy, které vynikaly především dokonale zvládnutou technikou malby využívající svítivost podkladového materiálu a ostatních vlastností náročné výtvarné techniky. Většina Kubátových akvarelů zaujme svým harmonickým barevným laděním, poměrně volným tvarovým pojednáním námětu a především věrohodným vystižením mizejících půvabů starých partií města, což jde vidět především na jeho akvarelech s názvem *Přerov* z r. 1925, *Poslední studna ve Velkých Novosadech* z r. 1925 a *Pohled na přerovský zámek* z r. 1930. Později byla estetická stránka některých Kubátových maleb potlačena dokumentačními záměry umělcovy tvorby.

⁶⁵ v době vydání publikace, z níž jsem čerpala tyto informace, Marie Hlobilová–Mrkvičková stále žila. Rok jejího úmrtí jsem dohledala online z: <http://www.vytvarneumelkyne.cz/autorka.aspx?aid=13>

⁶⁶ VOŽDA, 1988, s. 43.

⁶⁷ GLACOVÁ – HASTÍK – MALIVA, 2009, s. 48.

Týká se to hlavně jeho životních prací, ve kterých zachycoval detaily krojového bohatství regionu. Mezi takové díla patří: *Selka z Náměště* (akvarel z r. 1926), *Chlapec v hanáckém kroji* a *Dítě v hanáckém kroji* (oba akvarely z r. 1929).⁶⁸

V oblasti sochařství vynikal František Mádle (1892–1941), jenž byl prvním sochařem v Přerově, kterému se dostalo akademického vzdělání. Ve městě dodnes zdobí mnohé budovy řada jeho skulpturálních památek. František Mádle se narodil v Podkrkonoší, studoval na pražské Akademii, kde ještě zastihl profesora Václava Myslbeka, a poté krátce působil v Olomouci. V roce 1919 si otevřel svůj ateliér v Přerově, zde zůstal až do konce svého života. Po první světové válce, díky hromadnému budování památníků obětem války, měl Mádle spoustu zákazníků. František Mádle měl také mnoho zakázek i od majetnějších občanů, kteří si objednávali své busty ale i pomníky pro rodinné příslušníky, neměl ani nouzi o zakázky na výzdobu veřejných budov. Vytvořil kupříkladu reliéfní bronzovou plastiku nad vchodem do přerovského evangelického kostela, reliéfy personifikující Průmysl a Zemědělství na budově někdejšího Úvěrového spolku (nynějšího Městského domu) a také mramorový reliéf Merkura pro obchodní dům či reliéf Hygie pro lékárnu sousedící s obchodním domem. Ve městě bychom našly mnoho dalších monumentů, jež jsou vytvořeny Františkem Mádlem, na řadě z nich však není označen autor, ale pouze kamenická firma. Dvacet sádrových modelů je pak uloženo ve sbírkách přerovského muzea. Mezi nejznámějšími portréty Mádleho patří *Podobizna Saši Machova*, choreografa ostravského divadla a *Portrét Viléma Skocha*, režiséra Národního divadla v Brně. František Mádle byl zatčen přerovským gestapem za odbojářskou činnost a následně popraven v Brně 25. října 1941.⁶⁹

Významnou roli v kulturním životě občanů města mělo také ochotnické divadelnictví. Divadlu se věnoval i dělnický spolek Svornost a divadelní soubor Komunistické strany Československa. Jako herci se většinou uplatňovali akademici, sokolové, orlí a další. V Přerově působilo hned několik desítek divadelních souborů.⁷⁰ Ochotnické divadlo reprezentovaly především tyto dva spolky: Divadelní spolek Tyl založený v roce 1863 a spolek ochotníků Havlíček, který začal fungovat 31. října 1897 pod názvem Československá dělnická vzdělávací beseda Havlíček. Beseda Havlíček měla čistě politický podklad a byla základem k ustavení strany českých socialistů v Přerově. Spolek Havlíček ukončil své padesátileté působení v roce 1947 třemi inscenacemi: *Lucernou* od

⁶⁸ GLACOVÁ – HASTÍK – MALIVA, 2009, s. 38.

⁶⁹ GLACOVÁ – HASTÍK – MALIVA, 2009, s. 42.

⁷⁰ VOŽDA, 1988, s. 43.

Aloise Jiráska, *Sluneční pasekou* od Antonína Jaroslava Urbana a na konec byla odehrána inscenace *Karel Havlíček Borovský* od Františka Ferdinanda Šamberka.

Tyto dva spolky během celého jejich působení mezi sebou soupeřily. Slavnostní otevření Městského domu v roce 1898 na vzájemné rivalitě neubralo. Spolek Tyl k této významné události připravoval premiéru Ladislava Stroupežnického *Černé duše* a Havlíček nastudoval hru *Lesní panna* Josefa Kajetána Tyla. Pocty slavnostního otevření Městského domu se dostalo nakonec spolku Havlíček.⁷¹

3.4.2 Nástin kulturního a společenského života v poválečném období

Rozvoj kultury po válce měl zajistit dekret prezidenta republiky o státní osvětové péči vydaný 26. října 1945. Nově se zřizovaly Státní osvětové rady, které sloužily k vylepšení kulturně výchovné činnosti v rámci působnosti národních výborů. V okrese Přerov byla zřízena Státní osvětová rada v březnu 1946. Členy této rady se stali zástupci všech přerovských kulturně vzdělávacích spolků a organizací, kteří byli rozdělení do třinácti sekcí dle jejich oblasti kulturní působnosti. V Přerově se v roce 1946 odehrálo 378 divadelních představení. Tato představení měla velmi dobrou úroveň, a dokonce v roce 1946 získal ochotnický spolek TYL 1. cenu na Jiráskově Hronově.^{72 73}

Město Přerov se může pyšnit opravdu bohatou tradicí ochotnického divadla. Tato tradice se udržovala navzdory všem historickým událostem až do současné doby. Po válce začaly vznikat na Přerovsku soubory po několika organizačních liniích (Sokola, Orla, Svazu hasičstva), ale i spolky neorganizované. V tomto období vznikly i nové profesionální scény, a tak se i v Přerově podařilo otevřít v prosinci 1945 Hanácké divadlo zřízené ministerstvem školství a osvěty, které nejvýrazněji ovlivňovalo tehdejší kulturní dění. Toto stálé činoherní divadlo mělo být určeno jak pracujícímu lidu, tak intelektuálům. Jeho hlavními úkoly se stala výchovná a vzdělávací činnost i kulturně–politické a společenské sjednocení. Prvním ředitelem byl zvolen režisér a herec František Klika. Členové souboru Hanáckého divadla vystupovali v Přerově a v Kroměříži. V Přerově Hanácké divadlo odehrávalo svá představení nejdříve pouze provizorně v sále Městského domu, avšak po dobu jeho poměrně krátké činnosti se nenašly lepší prostory pro jeho

⁷¹ KOLARÍK, 2000, s. 7.

⁷² Jiráskův Hronov byl mezinárodní festival amatérského divadla pořádaný v Hronově, ve městě, kde se narodil spisovatel Alois Jirásek. Koná se každoročně již od roku 1931.

⁷³ VOŽDA, 1988, s. 84–85.

vystupování, takže zde zůstal až do svého ukončení působnosti. Divadelní soubor Hanáckého divadla často zajížděl se svými vystoupeními do okolních obcí, například hrál v Lověšicích či v Želatovicích.

V časovém rozmezí od 10. prosince 1945 do 30. června 1946 odehrálo Hanácké divadlo celkem 176 představení. Pouze 55 z nich se však udála v Přerově, zbytek připadl na již zmíněné zájezdy. Nejvíce oblíbená hra byla *Dobrý voják Švejk* od Jaroslava Haška, jež se dočkala počtu 35 repríz. Při herecky početnějších inscenacích divadlu vypomáhali přerovští ochotníci a při hudebních komediích se zapojil taneční orchestr Krab. Poválečné období bylo bohaté na divadelní soubory, diváci tak měli velkou možnost výběru scény, což bohužel zapříčinilo to, že zájem publika o Hanácké divadlo časem začal ochabovat. A tak bylo divadlo nuceno ukončit svou existenci již na konci roku 1947.⁷⁴

Spolek Tyl se však stal svou aktivitou a délkou trvání jedním z nejvýznamnějších přerovských divadelních souborů. První premiérou v osvobozené vlasti byla hra Julia Zeyera *Neklan* v režii Freda Přidala. V roce 1946 slavil Tyl úspěch s hrou Zdeňka Němečka *Rukopis času*. Po roce 1948 byla ochotnická divadla nucena hrát především hry sovětské, hry zaměřené na plnění úkolů pětiletky, z dějin dělnického hnutí a socializace vesnic. Po únoru roku 1948 bylo zrušeno mnoho spolků. Spolku Tyl se však ujal Místní národní výbor v Přerově.⁷⁵

V poválečném období na Přerovsku působily nadále také například tyto stávající spolky: Sokol Předmostí, Svornost, loutková scéna Sokol Přerov a Studentské divadlo. V 50. letech se začaly zakládat amatérské divadelní soubory při závodních klubech národních podniků, osvětových besedách a na vesnicích při JZD. Mezi takové spolky patří DS ZK Kazeto Přerov, divadlo mladých DM-58 Meopta, Divadlo ZK energetiky a chemie a Estrádní soubor Meoptanka.⁷⁶

V 50. letech pak měly největší úspěch národopisné soubory hanácké a amatérské divadlo. V této době na Přerovsku fungovalo 39 amatérských souborů, přímo v Přerově jich sídlilo pět. Nejvyšší kvality dosáhly především soubory Tyl, Pozemní stavby a DM-58. Po roce 1948 byla dramaturgie ochotnických i profesionálních divadel nucena inscenovat sovětské a tendenčně zaměřené hry.⁷⁷ Takových typů představení se pak pravidelně účastnilo 6 až 8 tisíc diváků. Podstatným rokem pro rozvoj sociální kultury byl

⁷⁴ KOLAŘÍK, 2000, s. 6.

⁷⁵ KOLAŘÍK, 2002, s. 228.

⁷⁶ KOLAŘÍK, 2002, s. 231.

⁷⁷ KOLAŘÍK, 2000, s. 12.

rok 1953, kdy se začaly v Československu zřizovat Okresní domy osvěty. Dům osvěty v Přerově řídil veškeré kulturní zájmové činnosti v celém okrese. Následně se v roce 1959 od Domu osvěty oddělila Městská osvětová beseda, která se starala doposud o kulturu ve městě. Komunisty byla samozřejmě ovládnuta i kinematografie. Po roce 1945 převzala státní správa veškerá kina na území Československa a po roce 1948 výrazně ovlivňovala dramaturgickou skladbu filmových představení. V Přerově existovala v 50. letech tři kina, která ročně navštěvovalo 700 až 800 tisíc lidí. Širokoúhlý film se v Přerově promítal poprvé v roce 1958 v kině Jas u Bečvy.

V okrese Přerov vznikla v 60. letech tři kulturně výchovná zařízení: Okresní dům osvěty v Přerově (neboli Okresní kulturní středisko), Okresní lidová knihovna a Okresní vlastivědné středisko. Okresní kulturní středisko se skládalo z metodického zařízení a osvětové besedy (v letech 1960–1982 jich bylo celkem 74).⁷⁸

Období šedesátých let s sebou přineslo začátky krize ochotnického divadla a pokles zájmu návštěvníků o profesionální divadelní scénu, což také zapříčinilo rozmach malých jevištních forem. V Přerově se pak také zformovala řada malých scén, jako byl například Vezdifor a estrádní skupiny Klokani či Meopt'anka.⁷⁹

V období normalizace, přesněji 1. prosince 1970, vzniká v Přerově divadelní studio Dostavník, které pokračovalo ve šlépějích Meopt'anky. Dostavník měl se svými revuálními pořady a kabarety úspěch nejen na Moravě, ale i v Polsku a NDR. Později se členové Dostavníku rozhodli pustit i do muzikálů, prvním z nich bylo *Přepadení Dostavníku*, o jehož scénář se postaral Vladimír Kotmel, o hudbu Vladimír Čech a o texty k hudbě Josef Kebza. Tato westernová komedie byla uvedena v roce 1973.⁸⁰ Poté opět členové divadla pokračovali v estrádních pořadech. Další muzikál měl svou premiéru 19. února 1979 s názvem *Malá noční muzikálová inventura*. Muzikálové revue vzniklo na motivy stejnojmenné komedie Miroslava Horníčka – slovo „muzikálová“ přidal k původnímu názvu až Ivo Kolařík. Od roku 1978 se Dostavník zaměřuje výhradně na produkci hudebního divadla. V roce 1980 angažovalo divadlo Olomoučany Pavla Dostála a Richarda Pogodu pro komedii *Lysistrata a ty druhé*, která měla obrovský úspěch. Soubor dále pokračoval ve svých úspěších, avšak bez Pavla Dostála a Richarda Pogody, protože právě Pavel Dostál měl v této době zákaz umělecké činnosti v celém olomouckém okrese.

⁷⁸ VOŽDA, 1988, s. 85–86.

⁷⁹ KOLAŘÍK, 2000, s. 98.

⁸⁰ KOLAŘÍK, 2010, s. 9.

Velkému ohlasu se dostalo detektivní komedii Vladimíra Ficka, Vladimíra Čecha a Josefa Kebzy *Mr. Holmes zasahuje aneb vražda v music hallu*, uvedené v roce 1982. Za tuto inscenaci získal soubor cenu diváka na divadelním festivalu *Štramberské divadelní úterky*. Téhož roku se do Dostavníku vrátil Pavel Dostál.⁸¹

Nejnámějším z přerovských výtvarných umělců byl v poválečném období Augustin Mervart. Většina ostatních umělců se věnovala spíše pedagogické činnosti. Vyznavači tradiční malby se stali předváleční absolventi pražských uměleckých škol, malíři Richard a Rudolf Uherkové, Stanislav Krátký a Marcel Krasický. Tito malíři sice tvořili na regionální úrovni, avšak jejich tvorba bývá označována jako vysoce profesionální.

Většina místních umělců byla členy hodonínské Skupiny výtvarných umělců moravských, což potvrzuje tradiční orientaci přerovských umělců, jelikož program této hodonínské skupiny byl opřen o návrat k romantickým kořenům moravského venkovanství. Po zrušení řady uměleckých spolků již v prvním roce po válce vznikly v roce 1949 umělecké svazy, které byly ústředně řízenými organizacemi sdružujícími příslušníky různých uměleckých profesí. Velká část profesionálních výtvarníků se stala členy Svazu československých výtvarníků především z existenčních důvodů. V roce 1952 se celostátně reorganizovala síť galerií a následně vznikl Český fond výtvarných umění. Tato instituce se věnovala formální organizaci výtvarného života a pořádání různých podpůrných akcí. Řídil ji podnik Dílo,⁸² přes nějž byly řízeny veškeré společenské zakázky a organizovány prodeje výtvarných děl. V první řadě šlo o snahu zvýšení estetické úrovně kvalitativně problémové socialistické architektury a řešilo také sociální situaci umělců. Avšak často docházelo k tomu, že investoři a architekti umísťovali výtvarná díla plošně bez ohledu na smysl jejich uplatnění. Veřejná nabídka výtvarných děl v prodejních galeriích Díla byla pro výtvarníky jedinou legální možností komerčního uplatnění jejich práce. Díky systému splátkového prodeje si mohli dovolit koupit hodnotné artefakty i lidé z nižších společenských vrstev. Ideový obsah i formální pojetí uměleckých děl byl pod kontrolou komisního schvalování, které garantovalo určitou estetickou hodnotu, avšak zamezovalo šíření všeho, co bylo v rozporu s oficiální kulturní doktrínou. Tyto podmínky

⁸¹ KOLARÍK, 2010, s. 17–24.

⁸² Přerovští umělci spadali v rámci územního působení pod Oblastní středisko Dílo – Českého fondu výtvarného umění v Olomouci. Ve své době patřila k nejmodernějším zařízením tohoto druhu. Umožňovala Přerovanům sledovat tehdejší současnou uměleckou produkci na regionální i celostátní úrovni.

v realizaci veřejných zakázek a komerčního uplatnění děl volného umění přetrvávaly až do roku 1989.⁸³

Vysoké úrovně dosahovala i hudba. Ve městě pravidelně vystupovala městská hudba Rund, místní národopisné soubory a svou činnost obnovilo i pěvecké sdružení Přerub. Populární v této době byla i dechová hudba a pěvecký sbor Jurik. Městský hudební ústav, což byla později zřízená Lidová škola umění, se staral o vzdělání dětí i dospělých v hudební oblasti a dosahoval ve své době vysoké úrovně. V roce 1945 jej navštěvovalo 325 žáků a vyučovalo zde šest učitelů.⁸⁴

Hudební život města v 50. letech nejvýrazněji ovlivňoval především orchestr Krab, který po dlouhá léta určoval směr vývoje taneční hudby v Přerově. Tento orchestr byl založen v roce 1943 skupinou šesti nadšenců. První vystoupení proběhlo před přerovským publikem v březnu 1944 v Městském domě. Jeho první koncert, na němž byly na programu především skladby orchestrální, byl tak úspěšný, že jej musel po třech týdnech opakovat. V důsledku války byl společenský život pod přísnou kontrolou německých a protektorátních úřadů. Veškerá umělecká činnost se směla provozovat jen na zvláštní povolení zkontrolovaného programu.⁸⁵ Tuto licenci se však orchestru Krab nepodařilo získat, proto vystupoval pod licenci Rudy Haase, tudíž se na plakátech uvádělo: „K tanci a poslechu hraje orchestr Učňovské besídky, kapelník Ruda Haas, řídí Břetislav Kramář“. Postupně členů orchestru přibývalo, nejvíce však zpěvaček. Tou první byla Jarmila Květenká (pozdější hlasatelka Čs. rozhlasu v Olomouci). Společně s orchestrem pak vystupovalo i dívčí trio a zpěvák Blažej Daněk. Po roce 1946 začal orchestr spolupracovat s profesionální divadelní Hanáckou scénou. Orchestr se začal tedy orientovat na funkční scénickou hudbu. Po celou dobu svého působení se neustále rozvíjel a jeho počet hráčů se měnil. V orchestru se vystřídalo 64 hudebníků, z nichž dvanáct členů se později stalo profesionálními hudebníky. Orchestr Krab dosahoval ve své době nezvykle vysoké úrovně. V roce 1963 uskutečnili organizační pracovníci poslední pokus zachovat orchestr v původním složení, ve kterém se mu dostalo největší slávy a úspěchu. Vzhledem k tehdejší hospodářské situaci se však dařilo jen menším souborům nebo skupinám. Orchestr byl tedy nucen ukončit svou činnost a členové se rozdělili na dvě skupiny, čímž vznikly soubory Mistral a Meopt'anka. Orchestr Krab s několika svými členy pak vystoupil ještě sedmkrát v Městském domě. Pět jejich vystoupení se konalo k výročí založení

⁸³ GLACOVÁ – HASTÍK – MALIVA, 2009, s. 67.

⁸⁴ VOŽDA, 1988, s. 84–85.

⁸⁵ VAVROUŠEK, 199–, s. 5.

orchestru,⁸⁶ zbylé dva koncerty odehráli na *Plese kulturních pracovníků* v roce 1986 a na swingovém večeru s názvem *A swing je tu zase* v roce 1988.⁸⁷

V roce 1958 začala hrát v Přerově kapela Dixieland XI. A., složená ze studentů XI. A. třídy tehdejší jedenáctiletky. Od začátku se Dixieland XI. A. zaměřoval na tradiční jazz. Kapela měla velký úspěch, vyhrála mnoho soutěží a dokonce koncertovala i v zahraničí. V této studentské kapele začínal svou hudební dráhu jeden z nejznámějších přerovských hudebníků, již zmíněný Pavel Novák. Kapela se po šesti letech hraní v roce 1964 rozpadla a na její tradici se snažila navázat skupina Synkopa, mezi jejími zakládajícími členy byl i Pavel Novák. Synkopě tento záměr dlouho nevydržel, jelikož Česko i město Přerov zasáhla vlna beatové muziky.⁸⁸

3.4.3 Kulturní a společenský vývoj ve městě od Sametové revoluce po současnost

Po listopadových událostech v roce 1989 ukončilo svou činnost mnoho přerovských kapel. Některé ale nadále rozvíjely svou činnost. Za všechny můžeme jmenovat big beatovou kapelu Synkopa, oblíbenou rockovou kapelu Forum, jazzrockovou skupinu Dandy Band a jazzovou a swingovou kapelu Academic Jazz Band.⁸⁹

V roce 1966 se rozhodl bývalý člen skupiny Synkopa Pavel Petruška založit jazzovou kapelu s názvem Academic Jazz Band. Tato kapela získala mnoho ocenění, vyhrála Jazzuniversiádu v Českých Budějovicích v roce 1970, účastnila se jazzových festivalů ve Španělsku, Francii, Holandsku a v dalších zemích. V roce 1984 získala kapela stříbrné vřídko na Československém festivalu v Karlových Varech. Svoje první CD nahrálo v roce 1991, další vyšlo v roce 1997 a poslední třetí CD vzniklo až v roce 2008. Ten samý rok se 29. května konal jubilejní koncert k 40. výročí hraní kapely s názvem „40 let *Academic Jazz Band Přerov*“. Tato amatérská jazzová kapela se dodnes řadí mezi jedny z nejlepších kapel československého amatérského jazzu.⁹⁰

⁸⁶ V roce 1974 – *Když králem byl swing* – 30. výročí, v r. 1979 – *Hrajeme swing* – 35. výročí, v r. 1984 – *Krab hraje swing* – 40. výročí, v r. 1990 – *Ještě trochu swingu* – 45. výročí, v r. 1994 – *Dobrý večer se swingem* – 50. výročí

⁸⁷ VAVROUŠEK, 199–, s. 176.

⁸⁸ VAVROUŠEK, 199–, s. 166–169.

⁸⁹ ZÁBRANSKÝ, 2009, s. 13.

⁹⁰ ZÁBRANSKÝ, 2009, s. 23.

Když mluvíme o tradici jazzu v Přerově, je nutno zmínit *Československý jazzový festival Přerov*, jemuž se však budu věnovat více v druhé části této práce, kde se zaměřuji na programy v Městském domě.

Po revoluci odchází z divadelního souboru Dostavník divadelní dramaturg, scénárista a režisér Pavel Dostál, který se rozhodl vstoupit do celostátní politiky. Dostavník byl tedy nucen za něj hledat náhradu. Prvním porevolučním počinem byl pořad – *Když kabaret byl králem*, jehož scénář napsal tehdejší vedoucí olomouckého rozhlasu Vladimír Týřl. V roce 1992 odehrál soubor velmi úspěšnou muzikálovou adaptaci hry Václava Havla *Žebrácká opera*. Konečnou domovskou scénou se pro Dostavník stal Městský dům Přerov. Soubor se dále věnoval muzikálům a komediím. V následujících letech sehrál soubor ku příkladu tyto inscenace: hudební komedii Jana Wericha *Teta z Bruselu*, muzikálovou komedii Vasila Stanilova *Opera Mafioso*, muzikál Lubomíra Feldeka *Jánošík podle Vivaldiho*, hudební komedii Jaroslava Vrchlického *Noc na Karlštejně* nebo v roce 1998 zpěvohru vzniklou na motivy *Kytice* K. J. Erbena.⁹¹

Čtvrté desetiletí svého působení zahájil Dostavník českou premiérou hudební komedie na motivy hry Miroslava Švandrlíka *Cassanova, aneb láska bez reklamy*, kterou upravila a režírovala Vlasta Hartlová. Premiéra této hry byla 5. března 2001 ve velkém sále Městského domu v Přerově. Další českou premiéru hudební komedie *Robin Hood aneb Jak to bylo doopravdy?!* uvedl soubor 4. března 2002 opět ve velkém sále Městského domu Přerov. Poprvé se ve své historii pokouší soubor o změnu žánru a nastudování činoherní inscenace v roce 2004. Jedná se o komedii *To neřeš!!* v režijním pojetí Vlasty Hartlové. Hra byla volným zpracováním úspěšné hry amerického autora Raye Cooneyho *Rodina je základ státu*. Očekávaná premiéra hry byla naplánována na 1. března 2004 již tradičně v Městském domě. Dne 7. dubna 2004 uvedl soubor muzikál Pavla Dostála a Richarda Pogody *Princ a chud'as*. Divadelní soubor Dostavník se hudebními divadlu věnuje úspěšně dodnes.⁹²

⁹¹ KOLAŘÍK, 2010, s. 35–50.

⁹² KOLAŘÍK, 2010, s. 51–69.

4. Městský dům Přerov

4.1 Historie a současnost Městského domu

Městský dům v Přerově je reprezentativní multifunkční budovou sloužící kulturnímu životu občanům města. Od počátku svého vzniku fungoval jako společenské a kulturní středisko Přerova. V době budování socialistického státu, kdy se hromadně zřizovaly tzv. kulturní domy, už nebylo nutné v Přerově takové zařízení stavět. Městský dům již poskytoval dostatečné zázemí pro kulturní a společenské akce. Kulturní domy jsou ve své podstatě univerzálními kulturními a společenskými zařízeními, které slouží občanům města či vesnic k jejich kulturnímu a společenskému životu a zájmové činnosti.⁹³

Koncem 19. století se v Přerově rozšířily dobrovolné kulturní a společenské aktivity. Tyto spolky se nejčastěji scházely v sále přerovského pivovaru, jehož prostory však byly brzy nedostačující. Ke kulturním účelům se rovněž využíval dům „U bílého koníčka“, dům č. 20 na Horním náměstí a budova bývalé triviální školy na rohu Bratrské ulice. V této době začali obyvatelé města diskutovat o potřebě postavení reprezentativní budovy, která by sloužila ke kulturním a společenským událostem. O vybudování Národního domu, což byl prvotní pracovní název, se rozhodlo na schůzi zastupitelů přerovských spolků již 22. května 1884. Předem bylo domluveno, že tento projekt bude financovat přerovská záložna. První kroky k realizaci Národního domu podnikli zástupci přerovských spolků na svém zasedání až 2. března 1893, když schválili návrh Františka Kleina zakoupit vhodný objekt, kde by byly vybudovány sály pro společenské potřeby. O dva roky později odhlasovali zástupci koupi domu „U bílého koníčka“ nacházející se na Dolním náměstí (dnes náměstí Tomáše Garrigua Masaryka). Dne 1. května 1896 byl položen základní kámen k výstavbě reprezentativní budovy s konečným názvem Záloženský dům.⁹⁴

Jednalo se o soukromou výstavbu postavenou podle návrhu Karla Huga Kepky a Aloise Čenského pocházející z roku 1893.⁹⁵ Stavby se ujali v roce 1896 stavitelé Vilém Žák z Blahoslavovy ulice a František Pivný z Velké Dlážky.⁹⁶ Štukatérské práce měl na starost umělecký štukatér Vyhnánek z Olomouce, dekorativní výmalbu malíř Frohlich z Prahy, kamenické práce kameník Šimčík, klempířsko-ozdobné práce Fučíkovský a

⁹³ KRASICKÝ, 1984, s. 138.

⁹⁴ ŽUREK, Karel, 2009. Dějiny Městského domu v Přerově. *Týdeník Přerovska*. 1(6), 19.

⁹⁵ LAPÁČEK, 2010, s. 40.

⁹⁶ SEHNÁLEK, Petr, 2015. Městský dům je dominantou Přerova už 118 let. *Nové Přerovsko*. 24(10), 13.

osvětlovací tělesa dodával R. Bartelmus. Na výstavě se podílelo i mnoho přerovských řemeslníků. Pódium zřídila firma bratří Bittnerů z Prahy. Oponu pak navrhoval a realizoval akademický malíř Hišer z Prahy.⁹⁷ Slavnostní otevření novorenesanční budovy s prvky začínající secese pojmenované Záloženský dům se konalo 4. prosince 1897, jehož investorem byl Úvěrní spolek záložna přerovská.⁹⁸

V porovnání s tehdejšími poměry malého města byl dům velmi bohatě zdoben jak v exteriéru, tak i v interiéru. Za budovu Záloženského domu Úvěrní spolek záložna zaplatil 540 tisíc tehdejších korun. Dům nesloužil pouze k záloženskému úřadování. Uvnitř se našel prostor také pro velký sál o 512 místech s jevištěm, ale i pro obchodní místnosti, hotelové pokoje a restauraci. Přerov tak získal v Záloženském domě víceúčelové hospodářské, kulturní a společenské zařízení.⁹⁹

Budova Městského domu je opravdu architektonickým skvostem města. Má bohatě členěnou fasádu, vstup je zvýrazněn ve třech okenních osách umocněnou štukaturou s dynamicky barokizujícím sloupovým řádem, balkónem v 1. patře a balustrovou atikou nad korunovanou římsou. Z rustikovaného zdiva vyrůstá mohutný masiv budovy, obrácené průčelím do Kratochvílovy ulice, kde je hlavní vchod s bohatou novorenesanční výzdobou z pilastrů, členěnou římsou s putti¹⁰⁰ a vysunutým balkónem. Zastřešení domu nám připomíná vznosný tvar střechy Národního divadla v Praze v podobě kopule, nesmrtelné dílo stavitele Josefa Zítka a jeho spolupracovníka Josefa Schulze. Nad nárožím u náměstí je druhá kopule, tvarově menší, s věžními hodinami, ale ve stejném slohu jako kopule hlavní nad budovou.

Svou bohatou výzdobou zaujme divadelní sál s přebohatou štukou, zobrazující květiny, římsičky, terče, ladné linie, hlavice pilastrů a jiné krásné barevné ozdoby se zlacenými architektonickými podrobnostmi. V průčelí sálu zdobí stěnu nad oponou městský znak spolu s letopočtem 1897 usazen do zdobného kruhového terče nad jeviště. Sál osvětlují dva lustry. Ve vestibulu je umístěna černá mramorová deska, kde je psáno:

⁹⁷ LAPÁČEK, 2010, s. 40.

⁹⁸ V Přerově byl tento spolek založen v roce 1861 a významně se podílel na podpoře hospodářství v regionu a na vzniku prvních českých průmyslových podniků.

⁹⁹ SEHNÁLEK, Petr, 2015. Městský dům je dominantou Přerova už 118 let. *Nové Přerovsko*. 24(10), 13.

¹⁰⁰ Putto (mn. č. putti) - it. děťátko, amoret. Nahé dítě připomínající andílka většinou je však bez křídel. Tento dekorativní prvek vznikl jako renesanční obdoba antických Amorů a středověkých andílků. Má symbolizovat dítě nosící roh hojnosti. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Putto>

„Zbudováno s důvěrou v trvalý rozvoj tohoto ústavu staviteli Vilémem Žákem a Františkem Pivným.“¹⁰¹

Kulturní a společenské akce se nejčastěji pořádají ve velkém sále, jenž má nyní kapacitu 210 míst k sezení, k němuž patří také balkón, který rozšiřuje počet míst k sezení o dalších 48. Využíván je též malý sál či předsálí, oba s kapacitou 60 míst k sezení. Budova Městského domu má výměru 1 464 m².¹⁰² Jeho provoz je tedy velmi náročný, tato skutečnost se projevuje po celou dobu svého chodu.

Budova jako celek vytváří významnou dominantu Masarykova náměstí a jako doklad stavebního vývoje na přelomu století je organickou součástí města.¹⁰³

První akce vůbec se pořádala již osm dnů po slavnostním otevření Městského domu. Dne 12. 12. 1897 se konal v novém sále koncert zpěváckého spolku Přerub spolu s pěveckým odborem dámského spolku Vlasta na památku zemřelého čestného člena, mistra Karla Bendla. První divadelní představení zde proběhlo 20. 2. 1898 a sehrála jej Dělnická beseda Havlíček s nastudovanou hrou Josefa Kajetána Tyla *Lesní panna aneb Výlet do Ameriky*. Režie se ujal nadšený divadelník Karel Černožský.¹⁰⁴

Zanedlouho po zahájení provozu budovy se jednotlivé prostory začaly pronajímat, avšak z důvodu vysokých provozních nákladů záložna prodala dům městu spolu s vysokým hypotečním dluhem. Stalo se tak v roce 1909. S novým vlastníkem dostala budova i nový název, který má dodnes a to Městský dům. V listopadu 1919 byla do prostor Městského domu provizorně umístěna Masarykova městská knihovna.¹⁰⁵ Před 2. světovou válkou začala budova, nyní již zvaná Městský dům, sloužit jako hotel skupiny C.¹⁰⁶ Po skončení 2. světové války si Městský dům od města pronajal nový provozovatel Jaroslav Rosenbreyer. Později, v roce 1946, udělilo město hostinskou koncesi Oldřichu Skřečkovi na dobu 5 let. V březnu 1948 oznámil okresní akční výbor Národní fronty, že se v podniku provozují hazardní hry, následně Oldřich Skřeček zrušil svou soukromou živnost a zapojil se do komunálních podniků. V 50. letech se do prostor Městského domu situovaly kanceláře Osvětové besedy, později Městského kulturního střediska, a také zde působila Večerní univerzita marxismu–leninismu OV KSČ. O chod restaurace se v té době staral

¹⁰¹ DOSTÁL, Josef, 1973. Z historie Městského domu v Přerově. *Kultura Přerovska*. **16**(3), 39–40.

¹⁰² Informace dostupná z: www.nahlizenidokn.cuzk.cz

¹⁰³ Anonym, 1990. Pomozte Městskému domu. *Zpravodaj města Přerova*. **1**(6), 123–124.

¹⁰⁴ LAPÁČEK, Jiří, 1997. Prvé roky existence Záloženského domu. *Přerovské echo*. **6**(5), 12–13.

¹⁰⁵ KRATOCHVÍL, Josef, 1933. Masarykova městská knihovna v Přerově. *Přerov. Přerovsko–Kojetínsko*. 121–122.

¹⁰⁶ ŽUREK, Karel, 2009. Dějiny Městského domu v Přerově. *Týdeník Přerovska*. **1**(6), 19.

podnik Restaurace a jídelny. Po „Vítězném únoru“ v roce 1948, kdy začala probíhat vlna znárodnování, došlo také na Městský dům, jenž byl připojen od počátku roku 1950 k tzv. komunálnímu podniku.¹⁰⁷

Po skončení druhé světové války následovalo mnoho oprav budovy. V roce 1957–1966 byly opraveny dřevěné podlahy, vestavěn nákladní výtah, byla obnovena umělecká malba i štuková výzdoba. Později, v roce 1973–1977, proběhla rekonstrukce jeviště spolu s dalšími stavebními úpravami.¹⁰⁸

Největší rekonstrukce započala v roce 1988. Dne 31. 10. 1988 se konala v Městském domě již zmíněná poslední akce před jeho uzavřením s názvem *Dnes naposled*. Tuto akci uspořádalo Městské kulturní a osvětové středisko spolu s devíti soubory zájmové umělecké činnosti působící při středisku. Následující den se spustila rozsáhlá rekonstrukce. Vybuďovala se nová sociální zařízení pro restaurace, kluby, sál, kuchyň a přípravny, proběhla i oprava kuchyně, sálu, předsálí včetně výměny instalací a vybudování strojovny vzduchotechniky. Celý interiér měl na starost Ing. Jaroslav Klímek. Interiér kulturní části zahrnuje vstup, vestibul, šatnu, chodbu, přísálí, malý sál, bufet v 1. patře, šatnu herců, kuřárnu herců, velkou kuřárnu a velký sál navrhoval architekt Miroslav Bednář a zařízení na zakázku vyrobila soukromá firma stolařská Jaromíra Vrbíka z Újezdce.¹⁰⁹ Po Sametové revoluci byl objekt navrácen původnímu majiteli, tj. městu Přerovu. Slavnostně se opravený Městský dům pro veřejnost opět otevřel 22. 9. 1992. Celá rekonstrukce stála 32,5 milionu korun. První akcí uskutečněnou v Městském domě po jeho dlouhém uzavření byl Přerovský jazzový festival, který se v jeho prostorách konal 25. 9. 1992.¹¹⁰

¹⁰⁷ LAPÁČEK, Jiří, 1997. Městský dům po roce 1945. *Přerovské echo*. 6(11), 5.

¹⁰⁸ TAMTÉŽ.

¹⁰⁹ FRYDRÝŠKOVÁ, Magda, 1992. Městský dům se klube do krásy. *Nové Přerovsko*. 1(55), 5.

¹¹⁰ LAPÁČEK, Jiří, 1997. Městský dům po roce 1945. *Přerovské echo*. 6(11), 5.

4.2 Vymezení kulturní politiky a organizační sféry Městského domu

Městský dům v Přerově se podílí na budování tzv. lokální kultury, kterou lze jednoduše definovat jako „stav kultury a jejích složek v prostorově omezeném rámci a čase.“¹¹¹ Lokální kulturu pak tvoří prvky kultury materiální (hmotné) a nemateriální (nehmotné), svůj podíl má na ní i folklór, zvyklosti či kombinace prvků lidové i populární kultury. Dle místa působení lokální kultury ji lze rozčlenit na venkovskou a městskou lokální kulturu. Tato dvě odvětví lokální kultury se od sebe liší tím, že města spíše fungují jako kulturní a inovační centra, často ovlivněna masovou kulturou, kdežto na venkovskou kulturu mívá podstatný vliv tradiční lidová kultura.¹¹² Přerov můžeme zařadit do oblasti městské lokální kultury, nejen díky jeho sociální různorodosti.

Mezi instituce, které si vytváří kulturní politiku, tedy souhrn opatření a směrnic, jimiž se řídí a realizuje svoji rozvojovou strategii, patří orgány územní státní správy, jako jsou krajské, regionální a místní správní orgány.¹¹³ Městský dům se řídí tzv. institucionální kulturní politikou, což v praxi znamená, že si vytváří vlastní rozvojovou strategii a v jejím rámci rozvíjí vlastní kulturní politiku. Dalšími institucemi využívající institucionální kulturní politiky mohou být také například muzea, galerie, divadla, koncertní tělesa, vzdělávací instituce nebo různá kulturní zařízení regionálního a lokálního charakteru.¹¹⁴

Nyní si představíme vedení a organizační strukturu Městského domu v Přerově. Na počátku 90. let patřil pod Městské kulturní středisko. Poté se jeho provozovatelem stala od roku 1995 společnost Městský dům s. r. o. Od roku 2005 pak měla celý Městský dům v pronájmu společnost IMIT s. r. o., která provozovala jak restaurační zařízení, tak i kulturní a společenské akce. Společnost IMIT platila městu za pronájem 132 tisíc korun ročně a zároveň dostávala dotace od zastupitelstva města na chod Městského domu ve výši okolo 3 milionu korun. Občanům města se však po čase nelíbilo, že soukromá firma dostává takové dotace. Zastupitelé města tedy vypověděli smlouvu společnosti IMIT a od roku 2011 samo zajišťuje kulturu v Městském domě.¹¹⁵ O dramaturgii programů se začaly starat Kulturní a informační služby města Přerova, které byly přímo k tomuto účelu založeny. Společnosti IMIT nechali zastupitelé města nadále v pronájmu pouze restaurační

¹¹¹ PATOČKA – HEŘMANOVÁ, 2008, s. 63.

¹¹² PATOČKA – HEŘMANOVÁ, 2008, s. 63–66.

¹¹³ TAMTÉŽ, s. 172.

¹¹⁴ TAMTÉŽ, s. 174.

¹¹⁵ KUBIŠTOVÁ, Pavla, 2011. Přerov: na kulturu si město dohlédne samo. *Nové Přerovsko*. 20(4), 5.

zařízení. Současně také proběhla další nákladná rekonstrukce především interiéru celé budovy za 132 milionů korun.¹¹⁶

Příspěvková organizace Kulturní a informační služby města Přerova byla zřízena za účelem vykonávání činností ve prospěch rozvoje území a potřeb obyvatel města. Zřizovatelem organizace je statutární město Přerov, které tyto aktivity částečně nebo plně financuje. Do jejího provozování spadá Městský dům v Přerově, Informační služby, Kulturní služby společně s provozováním Výstavní síně Pasáž, Galerie města Přerova a provoz Letní divadelní scény mezi hradbami. V neposlední řadě také zajišťuje turistické služby a služby cestovního ruchu ve městě.¹¹⁷ Ředitelem společnosti je v současné době Mgr. Jaroslav Macíček. O kulturu se v Městském domě od roku 1999 stará Jan Vrba.

Od roku 2012 se do budovy Městského domu přestěhovalo Informační centrum. V jeho prostorách byly už nějakou dobu umístěny i Kulturní a informační služby města.¹¹⁸

Dne 2. ledna 2014 se již celý Městský dům dostal zpátky pod vedení města. O jeho provoz kulturní i restaurační se doposud starají Kulturní a informační služby města Přerova.¹¹⁹

V následujících kapitolách se zaměřím na skladbu programů v jednotlivých časových obdobích, jež utváří kulturní život v Přerově.

4.3 Programová strategie a kultura v Městském domě před rokem 1989

Impozantní budova Městského domu se stala centrem kulturního vyžití obyvatel již od svého vzniku, konaly se zde největší a nejuznávanější akce. Velký sál používala ke svým představením rovněž činohra olomouckého divadla i olomoucká opera.

Prostory Městského domu nebyly zdaleka jediné, které se využívaly ke kulturním, vzdělávacím či společenským akcím v poválečném Přerově. K výstavám často sloužil Zámek Přerov, přednášky a besedy se konaly v akciovém pivovaru nebo ve Společenském domě na Trávníku či v Dělnickém domě na Šířavě, kde se také konala divadelní představení pro děti. Vysoké návštěvnosti rodičů s dětmi se těšilo také Loutkové divadlo.

¹¹⁶ POLÁKOVÁ–UVÍROVÁ, Petra, 2011. Měšťák změní vzhled za 132 milionů. *Nové Přerovsko*. 20(28), 3.

¹¹⁷ *Hlavní činnost* [online]. [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: www.kis-prerov.cz

¹¹⁸ POLÁKOVÁ–UVÍROVÁ, Petra, 2012. Informační centrum bude v Městském domě. *Nové Přerovsko*. 21(36), 4.

¹¹⁹ LOUNOVÁ, Ingrid, 2013. Městský dům se po letech znovu vrací pod křídla města. *Přerovské listy*. 12(11), 4.

Protože Městský dům vždy fungoval jako univerzální kulturní středisko, snažící se nabídnout kulturní vyžití co největšímu počtu kulturních nadšenců napříč generacemi, můžeme najít v jeho programech umělecké i populární pořady. Většinu času převažovaly v programech pořady komerční nad pořady nekomerčními. Mezi populární – komerční pořady lze zařadit koncerty populárních zpěváků a skupin, ale i některá divadelní představení, jež lákají návštěvníky zejména na zvučná jména hereckého obsazení. Tyto pořady si kladou za cíl oslovit co největší počet zájemců, někdy i bez ohledu na kvalitu.

V Přerově se dle dobového tisku těšily velké návštěvnosti pořady s osobnostmi známými z televizních obrazovek. V Městském domě vystoupili se svými pořady pro dospělé publikum Helena Růžičková se svým synem s pořadem *Úsměvy pro všechny*, Alexander Hemala v zábavním pořadu *Možná přijde i...*, také populární Jaroslav Uhlíř a Karel Šíp s *Hitšarádou* a následně i s *Šarádou hitů*. Rocková hudba byla v 80. letech poměrně oblíbená u přerovského publika. V roce 1988 snad nebylo měsíce, kdy by v Městském domě nekonzertovala rocková kapela. Ať už vystupovaly méně známé skupiny jako Titanic a Tango, nebo mezi přerovskými velmi oblíbená místní kapela Forum či československé slavnější kapely Olympic, Laura a její tygři nebo Tublatanka, velký sál byl vždy zaplněn. Nedostatkem zájmu přerovských obyvatel netrpěla ani vystoupení rodáka Pavla Nováka staršího. Ten své pořady v „Měšťáku“ věnoval dětem i dospělým. Mezi návštěvníky si přišli na své nejen příznivci rockové hudby, ale i hudby vážné.

Vysokou kulturu zastupovala z větší části Moravská filharmonie Olomouc, která vystupovala v rámci cyklu abonentních koncertů před přerovským obecnstvem téměř každý měsíc. V neposlední řadě je nutno zmínit pořádání nejvýznamnějšího festivalu dosahujícího vysokých kvalit spojeného s Přerovem, a to *Přerovský jazzový festival*, o kterém se více zmíním v následující kapitole.

Nezapomínalo se ani na děti, pro které se pořádaly vzdělávací programy v rámci systému „Mládež a kultura“. Pro nejmladší žáky (1.–3. tříd) byla organizována nejčastěji pohádková divadelní představení. Žáci 5. tříd se zase účastnili pořadů s názvem *Seznámení s orchestrem* či *Pojďte s námi na operu*, oproti tomu žákům 7. tříd byl nabídnut pořad Moravské filharmonie Olomouc v cyklu Bedřicha Smetany *Má vlast*. Pro mládež se v zimních měsících pořádala *Taneční beseda*, která se konala někdy i třikrát do měsíce.

V této době se také přerovští mohli zúčastnit pravidelných soutěží, jako byly: soutěž amatérských rockových skupin *1. KROK*, soutěž mladých zpěváků *Talent 88*, soutěž

amatérských rockových skupin *Rockfest*, a dokonce se mohli občané města zúčastnit národního finále soutěže *Sovětská píseň*. V období plesové sezóny se téměř všechny přerovské plesy, stejně jako dnes, konaly ve velkém sále Městského domu.

Městský dům platil před revolucí opravdu za velmi populární zábavní středisko. Na zmíněný rozlučkový večer s Městským domem *Dnes naposled* si připravilo vystoupení všech devět souborů zájmové umělecké činnosti působící v té době u Městského kulturního a společenského střediska. Za všechny zmíním alespoň Přerovský dětský sbor, Entuziasty, Pirillo a swingový orchestr Krab. Toto rozloučení se konalo v pondělí 31. října 1988 v 18 hodin 30 minut.¹²⁰ Provoz domu se měl zastavit na tři roky, které se však protáhly na roky čtyři. Po 90 letech provozu Městského domu byla však takto rozsáhlá rekonstrukce jistě nutná.

Představu o tom, jaké měli občané města možnosti kulturního vyžití v prostorách Městského domu před Sametovou revolucí, nám může pomoci vykreslit měsíčník *Kultura Přerova* a týdeník *Nové Přerovsko*.

4.3.1 Modelový měsíc – březen 1988

Za modelový měsíc jsem zvolila březen, kdy končila plesová sezóna a v Městském domě tak dostávaly větší prostor programy kulturní. Z těchto důvodů budu i v dalších letech analyzovat právě měsíc březen, ačkoli v posledních letech společenské plesy zasahují i do měsíce března. Dříve se plesy konaly jen do začátku postní doby před Velikonoci. Dnes se již tento zvyk nedodrжуje. Rok 1988 jsem vybrala hlavně proto, že ve své práci dokumentuji vrcholný stav kulturního dění před listopadem 1989 a později budu dokládat proměnu programových mechanismů Městského domu, k nimž došlo vlivem tržního hospodářství.

Program měsíce března započal slavnostním koncertem významného vokálního moravského tělesa – Pěveckého sdružení moravských učitelů. Moravští učitelé přednesli svůj repertoár sestavený do tří částí 4. března, v nichž mimo jiné uvedli Bezručovy básně zhudebněné Leošem Janáčkem *Kantor Halfar* a *Maryčku Magdonovu*. Dle dobového tisku mělo pěvecké těleso u publika takový úspěch, že vystoupení obohatilo o další tři přídavky,

¹²⁰ NEULS, Rudolf, 1988. Dnes naposled?. *Kultura Přerova*. 31(10), 150–151.

z nichž měla největší úspěch u diváků *Moravěnka*. Celý koncert uvedený k 85. výročí založení pěveckého tělesa dirigoval a řídil umělecký vedoucí profesor Lubomír Mátl.

Dne 6. března se v 15 hodin konala ve velkém sále finálová neděle *Soutěže amatérských rockových skupin*, kde jako host vystoupila přerovská kapela Forum. Následující den v pondělí vystoupilo Těšínské divadlo se svým představením *Popelka* před žáky 3. tříd základních škol v rámci cyklu „Mládež a kultura“. Ve středu tentýž týden se uskutečnil v Městském domě koncert populární skupiny Olympic, která tak oslavila 25. výročí svého založení. Druhý den, 10. března, patřil Velký sál koncertu Moravské filharmonie Olomouc, která si v rámci abonementních koncertů připravila symfonickou báseň Bedřicha Smetany *Vltava* z cyklu *Má vlast*, dále houslový koncert *G-dur* Wolfganga Amadea Mozarta a *Symfonii č. 6* Petra Ijiče Čajkovského. Tyto tři hudebně nabitě dny završil 11. března páteční koncert populární bratislavské heavymetalové skupiny Tublatanka.

V úterý 15. března byly prostory Městského domu propůjčeny *Žákovské akademii* Lidové školy umění Přerov. Ve dnech 18. – 20. března 1988 se konala krajská soutěžní přehlídka amatérských divadelních souborů Severomoravského kraje. První den, čili v pátek, vystoupil divadelní soubor Josefa Kajetána Tyla při ZV ROH¹²¹ Mostní obvod Brodek u Přerova s hrou Jana Havláka *Nepožádáš o manželku bližního svého* a divadelní studio DK ROH¹²² Pramet Šumperk, které se představilo ve hře Oldřicha Daňka *Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo*. V sobotu program pokračoval hrou Pavla Dostála a Richarda Pogody *Lysistrata* v provedení Mladého pódia SK ROH¹²³ Vagónka Studénka. Poté vystoupil divadelní soubor ZK ROH Domu Julia Fučíka Petřvald s hrou Iona Drutseho *Svatost nejsvětější*. Sobotní program se uzavřel hrou Jiřího Voskovce a Jana Wericha *Těžká Barbora* v podání divadelního souboru Jana Honsy SKP Karolinka. V neděli se pak v předsáli konalo slavnostní ukončení přehlídky s vyhodnocením souborů. Odborná porota v čele s předsedou Jiřím Štefanidesem udělila hlavní cenu za nejlepší inscenaci divadelnímu souboru Studio DK ROH Pramet Šumperk.

Tutéž neděli patřil sál Městského domu příznivcům netradiční dechovky Velkopopovická kozlovka, jež vystoupila před přerovské publikum s pořadem *Halabala šou* – tentokrát pod názvem *Netradiční dechovka za trvalé potřeby heavy metalu*.

¹²¹ Závodní klub Revolučního odborového hnutí

¹²² Divadelní klub Revolučního odborového hnutí

¹²³ Sportovní klub Revolučního odborového hnutí

V pondělí 21. března se konal vzdělávací program *Seznámení s orchestrem* pro žáky 5. tříd základních škol v rámci cyklu „Mládež a kultura“, který si připravila Moravská filharmonie Olomouc. Další program tentokrát pro žáky 7. tříd si přichystala filharmonie s názvem *Vývoj české hudby* hned na následující den. Poslední březnovou akcí v Městském domě bylo vystoupení herečky Heleny Růžičkové se svým synem a dalšími hosty v pořadu *Úsměvy pro všechny*, jež se konalo ve čtvrtek 24. března v 19 hodin a 30 minut.

Z programu Městského domu v březnu 1988 si mohl vybrat snad každý, nabídl totiž opravdu velký výběr v porovnání s následujícími roky. Nejen v tomto měsíci, ale i v ostatních převažují v programu pořady komerční nad nekomerčními pořady. Příznivci populárních kulturních pořadů si mohli vybrat hned z pěti večerů, naopak pro návštěvníky vážné hudby byl připraven pouze jeden program, a to abonentní koncert Moravské filharmonie Olomouc. Vzdělávací pořady a pořady pro dětské publikum v cyklu „Mládež a kultura“ se konaly taktéž pětkrát v měsíci. V tomto měsíci se uspořádaly dokonce dvě soutěže, což nebylo úplně obvyklé. I když lze toto období označit za bohaté na počet konaných soutěží, v Městském domě se pořádala maximálně jedna soutěž za měsíc.

4.3.2 Československý jazzový festival

První ročník *Československého amatérského jazzového festivalu* se konal 3. června 1966 v Klubu dopravy a spojů Přerov a zahráli si na něm jak amatérští hudebníci, tak i profesionálové a hudebníci ze zahraničí. V roce 1968 už byl přesunut do sálu Městského domu. Ve stejném roce byl přerovský festival přijat do evropského sdružení amatérských jazzových festivalů v Curychu, Düsseldorfu, Londýně a Vídni.¹²⁴ Občané města a okolí si jej oblíbilo a konal se zde ještě devětkrát, poté byl desátý ročník ale přesunut do Kroměříže, jelikož se setkal s nepochopením zastupitelů města, kterým vadilo narušování klidného rázu města. Ani v Kroměříži se festival dlouho nezdržel, protože se mu nepodařilo oslovit dostatek lidí k jeho návštěvě. Později se tedy festival přemístil do Prahy, kde však časem zanikl.¹²⁵

Dne 26. září 1985 se však jazz do Přerova vrátil s pozměněným názvem *Přerovský jazzový festival*. Po dlouhém hledání své zázemí opět našel v prostorách Městského domu Přerov, kde jej má dodnes. Tohoto festivalu se účastní dodnes nejen místní kapely, ale i

¹²⁴ FIALA, 2002, s. 218.

¹²⁵ TAMTÉŽ, s. 219.

zahraniční umělci. Přerovský jazzový festival nabízí tradiční jazz a swing ale i neobyčejně náročný moderní jazz. Prvními účastníky festivalu byli mimo jiné: Jazz kvintet Olgy Mandlové z Boskovic, combo Olza River Soul Orchestra z Českého Těšína, Jazz Vocal Dietera Bolzara z Náchoda, přerovský Academic Jazz Band. Zastoupení zde měli i sóloví hráči, mezi nimiž byl například kytarista Lubomír Kočvara, kytarista Štěpán Gážik a houslista Milan Pěkný. S festivalem jsou spojená i mimosoutěžní vystoupení profesionálních orchestrů a zahraničních hostů. Účinkoval zde třeba holandský klavírista Jack van Poll či swingová kapela Ferdinanda Havlíka.¹²⁶ Kvůli nárůstu účinkujících a problémům s časovým harmonogramem se poprvé festival rozdělil na dva dny v roce 1991. Další změnou v tomto roce bylo také zrušení amatérské soutěže, kvůli nedostatečné zpětné reakci obecnstva.¹²⁷ V roce 1993 byl založen Nadační fond *Přerovského jazzového festivalu*, který organizuje festival až doposud. Svůj název festival opět pozměnil v roce 1996, avšak tentokrát již naposled na *Československý jazzový festival*. Dokladem toho, jak přerovským záleží na tomto festivalu, je skutečnost, že se festival konal i v roce 1997, v době, kdy bylo město postihnuto rozsáhlou povodní. I přesto se tento festival konal v nezkrácené podobě a zároveň byl spojen s oslavami 100 let Městského domu. V Přerově má jazz a swing zabudovanou dlouholetou tradici a zájem o vstupenky se každým rokem stupňuje.¹²⁸

4.4 Programová strategie a kultura v Městském domě v 90. letech

První akci v „Měšťáku“ konanou už v demokratickém režimu nemohla být žádná jiná než pro Přerov tolik typický *Přerovský jazzový festival*. V 90. letech se začaly prostory Městského domu naplno využívat k pořádání různých plesů. Novinkou bylo také častější využívání kavárny a malého sálu. V malém sále se zhruba dvakrát až třikrát měsíčně konaly takzvané *Muzikantské čtvrtky*. Kavárna zase patřila různým tematickým besedám pod názvem *Programová kavárna*. Tyto besedy měly různorodá témata, ať už šlo o chovatelství psů, ekologii či povídání se spisovatelem o jeho tvorbě. Ani v 90. letech neupadl zájem publika o abonentní koncerty Moravské filharmonie Olomouc. Mnohem více než v předešlých letech byl Městským dům svědkem různých tanečních soutěží, módních přehlídek a poprvé i volby Miss Přerova. Co však vymizelo z programu, byly výchovné vzdělávací pořady pro děti a mládež. Tvůrci kulturního programu se už tolik

¹²⁶ FIALA, 2002, s. 221.

¹²⁷ BENDA, 2006, s. 87.

¹²⁸ ZÁBRANSKÝ, 2009, s. 29–31.

nezaměřovali na dětské publikum. Do popředí se dostalo dospělé obecnstvo, které mělo poměrně širokou nabídku. V Městském domě opět často vystupovaly známé osobnosti z televizních obrazovek. Po roce 1989 se ztratily z programu Městského domu i dříve tolik oblíbené koncerty rockových kapel, pro které bylo lákavější prostředí klubů či rockových festivalů.

Mezi změnami, které se udály následkem listopadové revoluce v roce 1989, bylo taky zrušení Městského i Okresního kulturního střediska, jež v Přerově zajišťovalo a hlavně finančně podporovalo kulturní činnosti. Z tohoto důsledku vznikla nadace BISON CULTUS – Nadace přerovské kultury.¹²⁹ Nadace podporovala kulturní aktivity v oblastech dramatického, literárního, výtvarného a hudebního umění v rámci amatérské i profesionální tvorby. Podpora spočívala jak ve formě finanční, tak i ve formě hmotných i nehmotných prostředků, které poskytovala jednotlivcům, uměleckým souborům a spolkům působících v jednotlivých oblastech kultury v Přerově na podporu jejich činnosti. Podpora byla čerpána i na kulturní akce pořádané v Přerově.¹³⁰

Základním zdrojem pro sestavení měsíčních programů Městského domu v 90. letech se pro mě stal zmíněný dobový tisk, zejména *Přerovské echo* a *Nové Přerovsko*.

4.4.1 Modelový měsíc – březen 1993

Prvním březnem po očekávaném opětovném otevření Městského domu byl březen 1993, tudíž jsem zvolila právě jej jako další modelový měsíc.

Kulturní program v březnu roku 1993 započal jubilejním koncertem *Pěveckého sdružení moravských učitelů* v pátek 5. března. Sdružení slavilo již 90 let svého působení. Mimo jiné zazněly skladby Bedřicha Smetany, Svatý Václav Josefa Bohuslava Foerster, či Maryčka Magdonova od Leoše Janáčka.¹³¹ Ve čtvrtek 11. března proběhl v Městském domě velký hudební pořad *Legandy taneční hudby III.*, který natáčela Česká televize Ostrava. Jednalo se o úspěšný pořad, jehož předchozí díly sklidily u diváků velkou odezvu. Městský dům Přerov vyhrál konkurz na natáčení tohoto třetího dílu. Pořadatelem této akce byly Supraphon a. s. a pražská umělecká agentura Cherry. Program se skládal z největších hitů 60. let a celým pořadem provázel známý televizní moderátor Jan Vala, jenž postupně

¹²⁹ Nadace přerovské kultury vznikla 1. 12. 1992. – údaj z: VYLÍČIL, Andělín, 1993. Zůstane kultura v Přerově popelkou? *Přerovské echo*. 2(2), 11.

¹³⁰ VYLÍČIL, Andělín, 1993. Zůstane kultura v Přerově popelkou? *Přerovské echo*. 2(2), 11.

¹³¹ Anonym, 1993. Svátek hudby. *Nové Přerovsko*. 2(21), 5.

přiváděl před mikrofon a televizní kameru Hanu Hegerovou, Yvonne Přenosilovou, Jiřího Suchého, Miroslava Horníčka, Evu Pilarovou, Yvetu Simonovou, Pavla Bobka, Taneční klub Ostrava a další.¹³² Hana Hegerová se do Přerova vrátila již v neděli 14. března se svým samostatným koncertem. Ve čtvrtek 18. března byl na programu abonentní cyklus vážné hudby a to *Pěvecký koncert*, na němž zastoupila soprán Jana Jonášová, bas Miloslav Podskalský a klavír Jiří Ruml. Neděle téhož týdne patřila výjimečně dětskému publiku. Děti měly možnost shlédnout výpravné divadelní představení podle pohádky bratří Grimmů *Sněhurka*. Březnový kulturní program byl zakončen zábavným pořadem Ivana Mládka *O zlaté rybce*, v němž účinkoval Ivan Mládek, Ivo Pešák, Jan Mrázek, Václav Dědina a další.

V devadesátých letech se o kulturní program Městského domu starala, jak již víme, agentura IMIT s. r. o. Do Přerova stále zajížděli známí herci z pražských a brněnských divadel se svými populárními pořady, ne už však tak často. O tyto programy byl ale vždy velký zájem, tomu odpovídalo i vyšší vstupné. Pořady populární kultury, přestože byli finančně náročnější, dotovaly pořady umělecké. Vážná hudba měla své stálé obecnstvo, podstatně horší situace byla s divadelními představeními, která nezvučila hvězdnými hereckými obsazeními. Ta se setkala až s nezájmem, v některých případech došlo v tomto důsledku i ke zrušení představení.

Počátek devadesátých let byl programově chudší v porovnání s osmdesátými lety. V březnu 1993 se konalo v Městském domě pouze šest pořadů. Z toho tři byly komerčně zaměřené, pouze jeden nekomerční a dva pořady pro dětské publikum. Počet a typy pořadů v březnu lze označit za charakteristické pro období 90. let.

4.5 Programová strategie a kultura v Městském domě v novém tisíciletí

V období nového milénia se potvrzoval tzv. syndrom pražských hereckých osobností známých z televizních obrazovek, jejichž programům dávala veřejnost přednost před ostatními programy. Vysoké návštěvnosti se těšily pořady dechové hudby, z nichž byla velmi oblíbená kapela Stříbrňanka a Jožka Černý s cimbálkou. Obecnstvo projevilo velký zájem i o pořady s tehdy oblíbenými televizními baviči, jako například Josef Alois Náhlovský a Josef Mladý, Miloslav Šimek a Zuzana Bubílková. Zvyšovala se

¹³² Anonym, 1993. Legendy taneční hudby III. *Nové Přerovsko*. 2(13), 5.

návštěvnost i divadelních představení. Obrovské popularity se dočkaly v této době zábavné estrády s programem „travesti show“. Školy jevily zájem o výpravné pohádky, zde však rozhodovala výše vstupného, kdy samozřejmě vítaly co nejnižší částky. Menší zájem se nezvykle projevil u koncertů populární hudby, například koncert Anny K byl propadem. Zdaleka nejhorší však byla situace s vážnou hudbou. S výjimkou vystoupení houslového virtuosa Václava Hudečka se potýkaly koncerty vážné hudby až s nezájmem.¹³³

Novinkou nového tisíciletí bylo konání *Tanečních pro mládež*, jež jsou dodnes velmi oblíbené. Taneční začínala v září, v listopadu se pak konala „prodloužená“ a v prosinci vrcholila „závěrečnou.“ Tato jejich forma zůstala dodnes stejná.

Velkým přetrvávajícím problémem Městského domu je jeho energetická náročnost. V tomto období byl Městský dům soukromým subjektem a jen částečně dotovaný městem.

Městskému domu konkuroval Klub Dlážka, kde se konalo množství rockových a folkových koncertů, výstav a divadelních představení. Jako konkurenci lze označit i cestovní kancelář Rialto, která pořádala časté zájezdy na muzikály, o něž byl obrovský zájem. V roce 2000 uskutečnilo Rialto zájezdy například na muzikály *Hrabě Monte Cristo*, *Johanka z Arku*, *Hamlet* a *Bludný Holanďan*.

K utvoření představy o programové strategii Městského domu v novém tisíciletí mi opět posloužily dobové tiskoviny – *Přerovské echo* a *Nové Přerovsko*.

4.5.1 Modelový měsíc – březen 2000

K analýze jsem vybrala březen v roce 2000 pouze proto, že je prvním březnem v období nového tisíciletí a od předešlého modelového měsíce uplynulo sedm let, což je jistě dostatečná doba k projevu určitých změn ve skladbě programů.

V Městském domě se konalo stále více plesů, jen v březnu se jich uspořádalo celkem pět. Kulturní událostí v Přerově byla premiéra představení divadelního souboru Dostavník, který slavil toho roku 30. výročí svého založení. Herci k této příležitosti nastudovali hudební komedii Josefa Kainara *Perly Hodži Nasredina*, jejíž již zmíněná premiéra se uskutečnila v pondělí 6. března. Tato inscenace se od dřívějších her souboru liší dominancí mluveného slova, proto byla náročnější na herecké projevy hlavních představitelů. Svými výkony vynikli především Zdeněk Hilbert jako Nasredin Hodža,

¹³³ ŠAFRÁNKOVÁ, Eva, 2000. Je v Přerově zájem o kulturu? *Přerovské echo*. 9(9), 6.

Vratislav Lukeš v roli Timura Velikého a Božena Weiglová jako Timurova první žena.¹³⁴ Jelikož i dětské pořady mají v Městském domě své určité zázemí, byl na 20. března připraven pořad loutkoherecké skupiny ČT Praha pro mateřské školy a 1. stupeň základních škol pod názvem *Jú–Hele vesele*. Dne 21. března se odehrála opět hudební komedie Josefa Kainara *Perly Hodži Nasredina*, tentokrát však byla inscenace určena žákům 2. stupně základních škol a studentům středních škol. Poslední březnovou divadelní komedií se stala hra Roberta Thomase *Vysoká hra*. Tuto inscenaci nastudovalo Divadlo Skelet Pavla Trávníčka, který ji režíroval a současně si v ní i zahrál. Kulturní program měsíce března zakončil zábavný pořad *Tady končí sranda* s baviči Josefem Aloisem Náhlovským, Josefem Mladým a Jiřím Markvartem.

V březnu převažovala v Městském domě společenská zábava. Zajímavostí je vyrovnání počtu pořadů populární a vysoké kultury. Dříve povětšinou převažovaly pořady komerční v měsíčních programech. Naopak umělecké pořady si udržely svůj standard. Dělo se tak i díky přerovskému divadelnímu souboru Dostavník, který zařazuje do umělecké kultury především proto, že svou zájmovou činností přispívá ke zkvalitnění kulturní nabídky přerovskému obyvatelstvu a jeho umělecká úroveň stále vzrůstá.

4.6 Programová strategie a kultura v Městském domě v dnešní době

V současnosti je Městský dům mezi přerovskými občany vnímán spíše, jako místo konání společenských akcí jakými jsou reprezentační a stužkovací plesy, taneční pro mládež a vyhlašování různých soutěží. Přerované mají v dnešní době v oblibě venkovní kulturní akce – a to zejména koncerty známých hudebních kapel u příležitosti oslav nějakých výročí či jiných celoměstských akcí. Prostory pro tyto akce ve městě nabízí přerovský pivovar, výstaviště, městský park Michalov nebo i náměstí Tomáše Garrigua Masaryka. V dnešní době se také částečně podílejí na kulturním životě v Přerově tyto hudební spolky: Smíšený pěvecký sbor Vokál, Academic Jazz Band, Vocantes, Trubači Okresního mysliveckého spolku Přerov, hudební sdružení Rabussa a cimbálová muzika Primáš. O taneční kurzy pořádané v Městském domě se dlouhodobě stará Taneční škola Evy a Libora Šrámkových. Mezi spolky, které přispívají ke zvýšení kulturnosti města, patří mimo jiné Divadlo Dostavník, Loutkové divadlo Sokol Přerov a skupina historického šermu Markus M.

¹³⁴ Anonym, 2000. Dostavník oslaví jubileum Perlami Hodži Nasredina. *Nové Přerovsko*. 9(8), 9.

Městský dům tak nabízí nejbohatší program v zimních měsících. Nadále pořádá každou druhou neděli v měsíci seniory oblíbenou akci *Nedělní párty při dechovce*. Na jeho programu se také často nalézají vyhlášení různých soutěží, například *Nejúspěšnější sportovec roku města Přerova*, taneční soutěž *Přerovský Zubr* či ankety o nejlepšího českého tenistu roku *Zlatý kanár*. Poměrně často vystupuje v přerovském „Měšťáku“ travesti skupina *Screamers*. Z nabídky Městského domu nezmizely ani koncerty známých zpěváků, Moravské filharmonie Olomouc a ani divadelní představení pro děti. Přerovští kulturní nadšenci stále slyší na známější herecká jména. V Přerově tak opětovaně vystupují čeští slavní herci se svými inscenacemi, jako je například Eva Holubová, Petr Nárožný či Jan Čenský. Přerovany na divadelní představení netáhnou jen ona známá herecká jména, ale i přerovský divadelní soubor *Dostavník*.

Měsíční programy dnešní doby jsem sestavovala pomocí rubriky *Kulturní servis* měsíčníku Magistrátu města Přerova *Přerovské listy*, a také pomocí online dostupného *Kalendáře akcí* na internetových stránkách Kulturních a informačních služeb města Přerova.¹³⁵

4.6.1 Modelový měsíc – březen 2013

Volba modelového měsíce března v roce 2013 se mi jeví vhodná, jelikož již došlo k dostatečnému odstupu od předešlého modelového měsíce i od následující analýzy současné sezóny v roce 2016. Zároveň je jeho kulturní program pouhé tři roky starý, tudíž může být dobrým dokladem stavu kultury v dnešní době.

Kulturní program měsíce března byl zahájen premiérou divadelní hry *Dostavníku* s názvem *Maškaráda*. Na začátku měsíce se představila se svým novým koncertním programem zpěvačka Věra Martinová se svou sestrou Lenkou Slavíkovou a Jamiem Marshalllem, který je jejím dvorním autorem hudby. Dne 13. března patřil velký sál slavnostnímu vyhlášení ankety *Nejúspěšnější sportovec roku 2012 města Přerova*. Na tomto vyhlášení vystoupili například Olga Lounová a Jiří Zonyga. Další den se objevil na programu hudebně zábavný pořad *Opera letí světem*, v jehož rámci byly předvedeny nejkrásnější a nejznámější české a světové melodie z oper a muzikálů. O týden později se hrála anglická komedie divadelní společnosti HÁTA s názvem *Tři bratři v nesnázích*, kde

¹³⁵ *Kalendář akcí*. Dostupný z: <http://www.kis-prerov.cz/redakce/index.php?subakce=events&lanG=cs&xuser=>

si zahrál Martin Zounar, Pavel Nečas, František Tomsa, Adéla Gondíková a další. Ke konci měsíce Přerov navštívila skupina Screamers se svou novou travesti show *Scream show*. Březnový kulturní program byl zakončen koncertem orchestrů žáků ZUŠ Přerov.

Mimo tyto akce se v březnu konalo také pět plesů, mezi nimiž byly Stužkovací plesy přerovských maturantů a reprezentační plesy Vysoké školy logistiky o. p. s. a XI. reprezentační ples Meopty–optiky s. r. o. Samozřejmě také nechyběly dvě *Nedělní párty při dechovce*. V malém sále pak pořádalo v období Velikonoc výstavu *Velikonoční salon* Středisko volného času ATLAS a BIOS Přerov.

Největší část měsíčního programu pokryla opět společenská zábava, zejména stužkovací a reprezentační plesy. Komerční a nekomerční pořady zůstaly v rovnováze. Celkem tento měsíc čítaly čtyři populární pořady a tři umělecké, když do nich zařadíme Velikonoční výstavu a koncert orchestrů žáků Základní umělecké školy Přerov. Většina uváděných pořadů si v Přerově získala své stálé publikum, a tak se povětšinou Městský dům nepotýká s větším nedostatkem návštěvníků.

4.7 Hospodaření

Současným provozovatelem Městského domu je uvedená příspěvková organizace Kulturní a informační služby města Přerova zřízena městem Přerov. Provoz „Měšťáku“ je hrazen částečně nebo plně z příspěvků zřizovatele. Informace o celém hospodaření této organizace jsou přístupné na jejích internetových stránkách.¹³⁶ Z dostupných údajů se mi podařilo zjistit náklady a výnosy této organizace. Celkové náklady k 1. 1. 2015 činily 29 127 825 Kč a celkové výnosy 29 306 999 Kč. Z toho vyplývá, že čistý zisk organizace dosahoval částky 179 174 Kč.¹³⁷ Přístupné informace bohužel neobsahují údaje o poskytovaných dotacích z Evropské unie, Olomouckého kraje či od města Přerov.

Nyní se zaměřím na hospodaření Městského kulturního střediska kolem počátku 90. let, které v té době provozovalo Městský dům. Ve zmíněném období je hospodaření střediska zajímavé značně zkomplikovaným hospodařením kulturního střediska díky zmíněnému čtyřletému uzavření Městského domu z důvodu rekonstrukce. Kulturní středisko se i tak snažilo vrátit znovu na bohatý kulturní program z konce 80. let. Městské kulturní středisko si každoročně vytvářelo svůj rozpočet, a když bylo třeba, náklady se

¹³⁶ www.kis-prerov.cz

¹³⁷ částky jsem zaokrouhlila na celé číslo

pokrývaly dotacemi od města. Stěžejní část rozpočtu tvořily příjmy z pronájmu sálu Městského domu. V letech 1987 a 1988 vynesl pronájem 220 tisíc Kčs. Tento příjem pak pochopitelně kulturním službám na počátku 90. let chyběl. Na pořádání větších kulturních akcí si pronajímaly prostory Závodního klubu železničářů, zimního stadionu, tenisové haly, kina Hvězdy a Oka, výstaviště, sál Letní filmové školy a jiné. Tímto samozřejmě rostly náklady a s nimi se zvyšovaly finanční problémy. Zmíním alespoň jeden příklad pronájmu, a to zimní stadion, kde uspořádalo městské kulturní středisko pět větších akcí (koncert skupiny Team, Kern, dvakrát festival Velká Morava a Májovou veselici). Zisk z těchto akcí činil 121 tisíc korun a náklady vyšly na 85 tisíc. Čistý zisk 36 tisíc náležel pracovníkům kulturních služeb za odvedenou práci, což tedy opravdu nebylo mnoho.¹³⁸

4.8 SWOT analýza programové dramaturgie Městského domu

SWOT analýza je metoda, která pomáhá dané organizaci určit a zhodnotit její silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Zkratka této metody je vytvořena z anglických slov Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, Threats – hrozby. SWOT analýzu lze rozdělit na vnitřní původ, kam patří ovlivnitelné silné a slabé stránky, a na vnější původ, zde se nachází příležitosti a hrozby, které nelze příliš ovlivnit. Tuto metodu se pokusím aplikovat právě na organizaci Městského domu a navrhnout tak cestu k jeho rozvoji v kulturní oblasti.

4.8.1 Silné stránky

Mezi silné stránky patří divadelní představení se známými osobnostmi, které jsou mezi přerovskými občany dlouhodobě oblíbené a v Přerově by těžko našly lepší zázemí, než nabízí Městský dům. Další předností jsou zavedené pořady, jež si vybudovaly své stálé publikum. Mezi takové pořady patří kupříkladu abonentní koncerty Moravské filharmonie, Nedělní párty při dechovce nebo Taneční kurzy pro mládež. Vzrůstající zájem o vstupné zaznamenává Československý jazzový festival, který zvyšuje kulturní status města. Určitou předností také může být umístění restaurace a kavárny do prostor Městského domu. Co se týče finanční stránky, zde je jistě výhodou možnost pronájmu sálů k různým účelům, ať už jsou to plesy či slavnostní vyhlášení anket.

¹³⁸ Anonym, 1989. MKSS v Přerově rok po uzavření Městského domu. *Kultura Přerova*. 32(12), 178–179.

4.8.2 Slabé stránky

Největší slabinou Městského domu je jeho ekonomická náročnost na provoz. S finanční stránkou souvisí také cena vstupného, která je průměrná. Cena vstupného na činohru v Moravském divadle v Olomouci se pohybuje kolem 300 Kč, v Městském domě taktéž. Srovnatelná výše vstupného je i na dětská představení. Vstupné řadím do slabých stránek, jelikož si myslím, že Přerov, jakožto okresní město, by měl přitahovat návštěvníky nižší cenou vstupenek, než jakou nabízí Moravské divadlo v Olomouci. Na druhou stranu je zřejmé, že nižší ceny vstupenek si přerovský „Měšťák“ nyní nemůže dovolit. Slabou stránku shledávám v ustrnutí programů ve své tradici. Městský dům spoléhá na zavedené pořady se svým stálým publikem a nezařazuje do svých programů novější a modernější pořady, u nichž není jistota většího zájmu potenciálních návštěvníků.

4.8.3 Příležitosti

Příležitostí pro rozvoj Městského domu je vzbuzení většího zájmu přerovských občanů o kulturu. Toho lze dosáhnout propracovanější reklamou na připravované pořady, například výlep vizuálně zajímavých plakátů po městě, reklama na přerovských internetových stránkách a v přerovské televizi. Mladší generaci si lze získat koncerty populárních zpěváků a skupin. Potenciální naplněného sálu vidím i v pořadech s tzv. „youtubery“, kteří točí různá videa na internetovou stránku Youtube. Ať už se věnují natáčení počítačových her, dokumentování jejich života nebo videím o kosmetice či jiných věcech, dnešní adolescenti v nich vidí své vzory. Skupiny „youtuberů“ pořádají šňůru pořadů po celé České republice, určitě by stálo za to, pozvat jejich show v současné době jejich popularity i do Přerova. Střední i základní školy navrhuji oslovit nabídkou klasických divadelních her, o nichž se učí žáci a studenti ve školách. Finanční prostředky a přízeň přerovských obyvatel je možno získat doplňkovou nabídkou zájezdů na operní představení do Opavy, Ostravy či do Brna. Kvalitní opera v tomto regionu chybí a o takové zájezdy by byl jistě zájem. V současnosti takové zájezdy pořádá Mgr. Břetislav Lalinský, téměř vždy jsou však beznadějně vyprodané.

4.8.4 Hrozby

Hrozbou pro Městský dům je určitě blízkost Olomouce (24 km) a jejích kulturních institucí, jako například Moravské divadlo Olomouc, Divadlo na cucky, Divadlo Tramtárie nebo i Moravská filharmonie, s nimiž může soutěžit o potenciálního návštěvníka. Jako konkurenci lze brát i okolní amatérské divadelní scény, jaké jsou například v Kojetíně a v Troubkách nad Bečvou. Komerční venkovní akce, jež si oblíbují stále více Přerovanů, se ukazují také jako potenciální konkurence. Určitou hrozbu představují i hrozící povodně, které už jednou Městský dům poškodily.

4.8.5 Shrnutí SWOT analýzy

Nyní se zaměřím na způsob, jak nejlépe využít získané poznatky ze SWOT analýzy. Rozhodně je důležité zaměřit se na rozvíjení silných stránek a využití alespoň některých příležitostí. Nadále zařazovat do svého programu divadelní inscenace se známými hereckými osobnostmi a koncerty Moravské filharmonie Olomouc a nebát se vyzkoušet pořady nové. Podstatné je také odstranění slabých stránek, zároveň nedopustit, aby se z hrozeb staly slabé stránky. Snažit se získat další finanční prostředky, zlepšit úsporná opatření – pokusit se snížit ekonomické náklady na provoz.

4.9 Zhodnocení programového vývoje

Nyní si představíme faktické údaje o pořadech z produkce Městského domu. V následující tabulce jsou uvedeny počty jednotlivých druhů pořadů v modelových letech. Údaje v tabulce pocházejí primárně z dobových kulturních rubrik v regionálních tiskovinách.

Pořady Městského domu Přerov

	1988	1993	2000	2013
Celkový počet pořadů	74	69	64	80
Besedy/Přednášky	0	12	2	2
Pořady pro děti a mládež	21	2	15	9
Divadelní představení	3	9	11	8
Koncerty	32	15	11	14
Vážná hudba	5	8	3	2
Zábavné pořady	5	16	8	31
Plesy	1	4	13	12
Soutěže	7	3	1	2

Jak můžeme vidět, celkové počty pořadů se udržují zhruba ve stejném množství. Pokles zájmu v jednotlivých obdobích o určitý druh pořadu se snažil Městský dům vynahradit jinými pořady. Například úbytek pořadů v roce 1993 se Městský dům vyrovnal nově zařazenými besedami a přednáškami. Mezi pořady pro děti a mládež po roce 2000 pak tvoří největší část vzdělávací pořady pro školy a nově taneční pro mládež.

Nárůst po politickém převratu v roce 1989 zaznamenala divadelní představení, mezi nimiž se nejvíce vyskytovala představení hostujících souborů nejčastěji pražských.

V roce 1993 klesl počet koncertů konaných v Městském domě na polovinu. Tento fakt můžeme přičíst skutečnosti otevření nových klubů ve městě, jež byly atraktivnější pro

pořádání rockových koncertů, které dříve neměly lepšího zázemí, než nabízel Městský dům.

Jak jsem již zmínila, v dnešní době Městský dům platí spíše za společenské středisko. Zábavné pořady a plesy tvoří více jak polovinu jeho programu. Na tomto faktu se podílí i u seniorů oblíbené *Nedělní párty při dechovce* konající se každý druhý týden. Tento druh pořadů řadím do společenské zábavy, jelikož u jejich návštěvníků není na prvním místě kulturní zážitek z poslechu hudby, ale spíše společenská setkání.

4.10 Aktuální vývoj programové strategie Městského domu

V této kapitole se pokusím přiblížit aktuální vývoj Městského domu s ohledem na jeho skladbu měsíčních programů. Provedu také analýzu uplynulé části sezony letošního roku.

4.10.1 Analýza části sezony leden–duben 2016

V období leden až duben 2016 bylo naplánováno celkem 55 kulturních programů a společenských večerů. Průměrně to čítá 14 programů na měsíc, což je poměrně mnoho. Počet programů se opět navyšuje v porovnání s minulými lety. Nejvyšší nárůst zaznamenala společenská zábava, různé soutěže, taneční večery a samozřejmě plesy. Tyto zábavní večery začaly dokonce převažovat v měsíčním kulturním programu Městského domu, a to nejen v obdobích plesů. Například v lednu se konal pouze jeden populární pořad, koncert oblíbené klávesové formace a hvězd televizní stanice Šlágr Duo Jamaha, a jeden pořad vysoké kultury, koncert Moravské filharmonie Olomouc *Symphonie Queen*. Ostatních 11 programů připadlo na reprezentační plesy a společenské večery, z nichž jeden byl věnován dětem s názvem *Karneval – zpíváme a tančíme s Míšou Růžičkovou*. Měsíc únor na tom byl velmi podobně s programovou skladbou. V březnu se už navýšil počet kulturních programů. Příznivcům komerčních pořadů patřily dva večery. Mohli si vybrat z travesti show skupiny *Screamers Účastníci zájezdu* a z pořadu divadla Semafor *Smích a písničky*. Artificiální pořady tento měsíc dostaly v programu Městského domu neobvykle větší prostor než pořady populární. Uspořádaly se tři večerní programy a jedna výstava. Konkrétně se jednalo o tyto pořady: divadelní komedie Slováckého divadla *Rychlé šípy*, taneční a pohybové divadelní představení *Víla Rusalenka*, operní muzikálový expres

vytvořený předními sólisty Národního divadla Moravskoslezského *Videň–Paříž–New York* a výstava velikonočních tradic a dekorací *Velikonoční salon*. Pro děti byly připraveny tři pořady, pohádkové divadlo, karneval a výchovný pořad Míši Dolinové. V měsíci dubnu už se nepořádaly žádné plesy a kulturní program se tak ustálil do své klasické podoby. Na programu bylo deset programů. Typy pořadů se počtem na měsíc poměrně vyrovnaly. Program v dubnu zahájilo pohádkové divadlo pro nejmenší diváky *Sůl nad zlato*. Tato pohádka Boženy Němcové byla jediným pořadem pro děti v tomto měsíci. Z populárních programů byly návštěvníkům nabídnuty tyto pořady: intimní divadlo *Monology vagíny*, anglická komedie s Janem Čenským *Polib tetičku aneb Nikdo není bez chyby* a koncertní vystoupení Honzy Nedvěda *Návrat*. V dubnu se konala tradiční *Matějská jazzová pouť*, která je festivalovým prologem k *Československému jazzovému festivalu*. Koncertní vystoupení si přichystali žáci a učitelé Střední pedagogické školy k 65. výročí založení své školy. Ostatní čtyři programy náležely společenské zábavě. Již tradičně se každý druhý týden koná taneční a hudební odpoledne *Nedělní párty při dechovce*. Mezi společenské pořady lze také zařadit *Narozeninovou rock party* a *Korunový džínový bál*, jejichž hlavním cílem je pobavit návštěvníky a vytvořit jim prostor pro jejich setkávání. Měsíc duben skvěle vystihuje současný stav kultury a programovou strategii Městského domu.¹³⁹

¹³⁹ výčet programů konaných v Městském domě ve sledované sezóně jsem čerpala z *Kalendáře akcí* dostupného z: http://www.kis-prerov.cz/redakce/index.php?search=yes&subakce=events&xuser=&find_text=&datumod=1.1.2013&datumdo=31.12.2013&obec=101&misto=29&charakter=0&events_type=0&priznak_akce=0&doporuceno=0

5. Závěr

Předmětem této bakalářské práce se stal přerovský Městský dům. Tento architektonický skvost je centrem přerovského kulturního života už 118 let. Ve městě se o kulturní vyžití občanů v dnešní době stará několik organizací, z nichž nejdůležitější jsou Kulturní a informační služby města Přerova, jež spravují také Městský dům, Letní divadelní scéna a rovněž četné kulturní spolky.

V této práci se věnuji primárně přerodu socialistické kultury v Městském domě v kulturní instituci v prostředí kapitalistického tržního hospodářství. Mým cílem bylo především ukázat dramaturgii Městského domu v komunistickém režimu a následně po roce 1989 až do současnosti.

Před listopadem 1989 nabízel Městský dům zájemcům o kulturu bohaté měsíční programy. I když převažovaly v nabídce pořady masové kultury, velkou část zaujímal například i činohra olomouckého divadla s olomouckou operou. Podstatnou součástí programů byly pořady pro mládež, zvláště vzdělávací pořady v cyklu „Mládež a kultura“ a pravidelné taneční besedy, a také četné rockové koncerty. V 90. letech se kulturní nabídka jen z části omezila. Vedení Městského domu sice převzaly soukromé subjekty, avšak stále se na jeho financování částečně podílelo město, takže oproti ostatním kulturním domům v Čechách a na Moravě nepocítil výraznější finanční potíže. Hlavním cílem kulturních institucí se po zmíněném politickém převratu stalo dosažení co nejvyššího zisku, jež by jim mohl pomoci obhájit tehdy velmi ohroženou existenci. Tento cíl byl vlastní i Městskému domu v Přerově. Programová strategie byla proto v první řadě zaměřena na nabídku programů masové kultury. Zvláště úspěšnými se na přelomu století staly formáty televizních zábavných programů s oblíbenými osobnostmi, jež se svými „živými“ prezentacemi za svými diváky zajížděli do různých koutů republiky. Do krize se populární pořady dostaly v období nového tisíciletí, kdy se začaly nejen v Přerově pořádat hromadné zájezdy na muzikály do pražských divadel. Tomuto novému druhu kultury ztěžka mohla konkurovat klasická importovaná kultura. V dnešní době dramaturgie Městského domu zařazuje do svého programu více společenské zábavy na úkor pořadů, které nabízí především kulturní zážitek. V jeho programech však, byť v menšině, najdeme nadále tradiční pořady pro děti, mládež, dospělé i lidi v důchodovém věku. Aby se v příštích letech nestal přerovský Městský dům jen místem plesové zábavy a byl atraktivní i pro nové

generace návštěvníků, je žádoucí, aby organizátoři přerovské kultury jednak sledovali aktuální trendy a kromě toho ve snaze po zisku nerezignovali na vysoké umění.

Resumé

Cílem předkládané bakalářské práce bylo podání uceleného obrazu přerovské kultury nabízené Městským domem po roce 1989 do současnosti. První část této práce obsahuje všeobecné informace o městě se zmapovaným historickým a kulturním pozadím města Přerova. V druhé části je věnována pozornost hlavnímu tématu práce – Městskému domu. Zkoumána byla jeho historie a proměny programových strategií po roce 1989, včetně jejich srovnání se stavem kultury vrcholného socialismu. Jednotlivé kapitoly zpracovávají informace o pořadech nabízených v Městském domě a resumují výsledky hospodaření v různých etapách. SWOT analýza představuje současný stav instituce a případně návrh jejího dalšího rozvoje.

Summary

The goal of the submitted bachelor thesis is to give a comprehensive image of Přerov's culture offered by the Townhouse since 1989 till the present day. The first part of this work contains general information about the town including mapped out historical and cultural background of Přerov town. The second part is concerned with the main topic of the work – the Townhouse. There is examined its history and changes of program strategies since 1989 including a comparative study with the culture of high socialism. The chapters are dealing with information about cultural shows offered by the Townhouse and summarise the results of economy in different eras. SWOT analysis represents the current state of the institution and pertinently a proposal of its further development.

Resümee

Das Ziel der Bachelorarbeit ist ein komplettes Kulturbild aus Přerov zu präsentieren. Die Kultur wurde durch das Stadthaus seit 1989 bis zur Gegenwart angeboten. Der erste Teil der Arbeit besteht aus allgemeinen Informationen, die über der Stadt Přerov im historischen und kulturellen Hintergrund dargeboten wurden. Der zweite Teil stellt das Hauptthema der Arbeit dar – das Stadthaus. Seine Geschichte und Veränderungen der Programmstrategie wurden nach dem Jahr 1989 im Vergleich mit der

Hochsozialismuskultur erforscht. Die einzelnen Kapitel bearbeiten Informationen über den Sendungen, die im Stadthaus angeboten wurden und resümieren Ergebnisse der Wirtschaft in den verschiedenen Etappen. Die SWOT-Analyse stellt den gegenwärtigen Zustand der Institution und eventuell den Vorschlag der weiteren Entwicklung dar.

Seznam pramenů a literatury

Literatura

LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000.

DRECHSLER, Aleš. *Prehistorické osídlení Přerova a Předmostí*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 1–4.

MLČÁK, Leoš. *Přerovské památky*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 91–99.

LAPÁČEK, Jiří. *Straší dějiny Přerova do roku 1636*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 9–30.

LAPÁČEK, Jiří. *Starostové města Přerova 1850–1939*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 31–50.

HÝBL, František. *Noc hrůzy 18. června 1945 na Švédských šancích u Přerova*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 56–58.

HÝBL, František. *Jan Blahoslav (20. 2. 1523–24. 11. 1571)*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 69–71.

HÝBL, František. *Jan Amos Komenský, Minulost a přítomnost tradice Učitele národů v Přerově*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 72–77.

FÍŠMISTROVÁ, Věra. *Spolky*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 185–193.

FÍŠMISTROVÁ, Věra. *Kina*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 212–216.

CHUMCHAL, Milan. *Muzeum Komenského v Přerově*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 217–220.

CHUMCHAL, Milan. *Zemědělské zázemí města*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 133–140.

FÍŠER, Zdeněk. *Přerov – železniční uzel*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě*. Přerov: Město Přerov, 2000, s. 112–115.

- LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě 2*. Přerov: Město Přerov, 2002.
- LAPÁČEK, Jiří. *Hudební život v Přerově do roku 1939*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě 2*. Přerov: Město Přerov, 2002, s. 193–203.
- JIRKA, Jiří. *Hudba v Přerově za nacistické okupace 1939–1945*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě 2*. Přerov: Město Přerov, 2002, s. 204–209.
- KOLAŘÍK, Ivo. *Ochotnické divadlo v Přerově*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě 2*. Přerov: Město Přerov, 2002, s. 228–242.
- FIALA, Ondřej. *V rytmu tradičního i moderního jazzu (Kapitola k historii přerovských jazzových festivalů)*. In: LAPÁČEK, Jiří. *Přerov: povídání o městě 2*. Přerov: Město Přerov, 2002, s. 218–221.
- VOŽDA, Gustav. *Okres Přerov*. Ostrava: Profil, 1988.
- LAPÁČEK, Jiří. *Přerov*. Praha: Paseka, 2010.
- DRECHSLER, Aleš – FIŠMISTROVÁ, Věra – LAPÁČEK, Jiří. *Dějiny města Přerova v datech*. Přerov: Město Přerov, 2006.
- LAPÁČEK, Jiří – HLOUŠEK, Jiří. *Přerov v proměnách času*. Přerov: Elan, 2002.
- LAPÁČEK, Jiří – HLOUŠEK, Jiří. *Přerov v proměnách času II*. Přerov: Elan, 2004.
- GLACOVÁ, Kristina – HASTÍK, Jiří – MALIVA, Josef. *Výtvarní umělci města Přerova: [1900–2010]*. Olomouc: Agentura Galia, 2009.
- DOSTÁL, Josef – HOSÁK, Ladislav. *Dějiny města Přerova. 1. díl*. Přerov: MěNV, 1970.
- DOSTÁL, Josef – HOSÁK, Ladislav. *Dějiny města Přerova. 2. díl*. Přerov: MěNV, 1971.
- KOLAŘÍK, Ivo. *Ochotnické divadlo Přerovského regionu 1945–2000 aneb, Po stopách amatérského divadla na Přerovsku*. Přerov: Divadlo Dostavník Přerov, 2000.
- KRASICKÝ, Antonín. *Občanské stavby: stavby pro výchovu, vzdělávání a kulturu*. Praha: SNTL, 1984.
- KŘÍŽKA, J – ČEP, J – KONŠTACKÝ, J. *Přerov–Česká republika*. Přerov: Městský úřad, 1995.
- VAVROUŠEK, Jaroslav – KOLAŘÍK, Ivo. *50 přerovských bardů a putování Přerovem 20. století slovem i obrazem*. Přerov: VA–KO, 2006.

VAVROUŠEK, Jaroslav. *KRAB to byl swing: historie, fakta, vzpomínky, aneb Čtení o muzikátech a kapelách v Přerově 1944–1994*. Přerov: Jaroslav Vavroušek, 199–.

KOLAŘÍK, Ivo. *Čtyřicet muzikálových let Dostavníku: 1970–2010: divadlo, které mluví, zpívá a tančí*. Přerov: Divadlo Dostavník Přerov, 2010.

PATOČKA, Jiří – HEŘMANOVÁ, Eva. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008.

BENDA, Aleš. *Labyrint jazzu a ráj srdce, aneb Výpadky z paměti jazzového sklerotika*. Přerov: Nadační fond Přerovského jazzového festivalu: Statutární město Přerov, 2006.

BLAHOSLAV, Jan et al. *Gramatika česká Jana Blahoslava*, Brno: Masarykova univerzita, 1991.

Prameny, dobový tisk

Naše Haná

Střední Morava

Svoboda, příloha Středomoravský deník

Přerov – Přerovsko-Kojetínsko

Kultura Přerovska

Kultura Přerova

Nové Přerovsko

Přerovské echo

Týdeník Přerovska

Zpravodaj města Přerova

Přerovské listy

Články v tiskovinách

LAPÁČEK, Jiří, 2006. Osudové okamžiky 20. století v Přerově. *Přerovské listy*. **5**(1), 8–9.

SEHNÁLEK, Petr, 2009. Den boje za svobodu a demokracii. *Přerovské listy*. **8**(11), 9.

- KVAPIL, Jaroslav, 1997. Zápavy století na Přerovsku–červenec 1997. *Nové Přerovsko*. **6**(35), 13.
- ŽUREK, Karel, 2009. Dějiny Městského domu v Přerově. *Týdeník Přerovska*. **1**(6), 19.
- SEHNÁLEK, Petr, 2015. Městský dům je dominantou Přerova už 118 let. *Nové Přerovsko*. **24**(10), 13.
- DOSTÁL, Josef, 1973. Z historie Městského domu v Přerově. *Kultura Přerovska*. **16**(3), 39–40.
- , 1990. Pomozte Městskému domu. *Zpravodaj města Přerova*. **1**(6), 123–124.
- LAPÁČEK, Jiří, 1997. Prvé roky existence Záloženského domu. *Přerovské echo*. **6**(5), 12–13.
- KRATOCHVÍL, Josef, 1933. Masarykova městská knihovna v Přerově. *Přerov. Přerovsko–Kojetínsko*. 121–122.
- FRYDRÝŠKOVÁ, Magda, 1992. Městský dům se klube do krásy. *Nové Přerovsko*. **1**(55), 5.
- LAPÁČEK, Jiří, 1997. Městský dům po roce 1945. *Přerovské echo*. **6**(11), 5.
- KUBIŠTOVÁ, Pavla, 2011. Přerov: na kulturu si město dohlédne samo. *Nové Přerovsko*. **20**(4), 5
- POLÁKOVÁ–UVÍROVÁ, Petra, 2011. Měšťák změnil vzhled za 132 milionů. *Nové Přerovsko*. **20**(28), 3.
- POLÁKOVÁ–UVÍROVÁ, Petra, 2012. Informační centrum bude v Městském domě. *Nové Přerovsko*. **21**(36), 4.
- LOUNOVÁ, Ingrid, 2013. Městský dům se po letech znovu vrací pod křídla města. *Přerovské listy*. **12**(11), 4.
- VYLÍČIL, Andělín, 1993. Zůstane kultura v Přerově popelkou? *Přerovské echo*. **2**(2), 11.
- Anonym, 1993. Svátek hudby. *Nové Přerovsko*. **2**(21), 5.
- Anonym, 1993. Legendy taneční hudby III. *Nové Přerovsko*. **2**(13), 5.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Eva, 2000. Je v Přerově zájem o kulturu? *Přerovské echo*. **9**(9), 6.

–, 1989. MKSS v Přerově rok po uzavření Městského domu. *Kultura Přerova*. **32**(12), 178–179.

NEULS, Rudolf, 1988. Dnes naposled?. *Kultura Přerova*. **31**(10), 150–151.

Diplomové práce

PĚČKOVÁ, Markéta. *Kulturní, hospodářský a sociální vývoj města Přerova do roku 1945*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

KOUTNÁ, Markéta. *Hudební kultura v Přerově v letech 1918–1939*. Olomouc, 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta.

ZÁBRANSKÝ, Leonard. *Jazzová, swingová a taneční hudba v Přerově a okolí v druhé polovině 20. století po současnost*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.

ŠEVČÍK, Ondřej. *Divadlo Dostavník Přerov a jeho muzikálová tvorba po roce 1989*. Olomouc, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta

Internetové zdroje

Statistické informace [online]. Poslední změna 27. 1. 2016. [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/soucasnost-mesta/statisticke-informace.html>

Naučné vlastivědné stezky [online]. Poslední změna 9. 11. 2015. [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/magistrat/zivotni-prostredi/environmentalni-vychova/naucne-vlastivedne-stezky/>

Městský park Michalov [online]. [cit. 28. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/mestsky-park-michalov>

Nahlížení do katastru nemovitostí [online]. Dostupné z: www.nahlizenidokn.cuzk.cz

Hlavní činnost [online]. [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: www.kis-prerov.cz

Kalendář akcí [online]. Dostupné z: <http://www.kis-prerov.cz/redakce/index.php?subakce=events&lanG=cs&xuser>

Hlobilová–Mrkvičková Marie [online]. [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.vytvarneumelkyne.cz/autorka.aspx?aid=13>

Přílohy

- 1) **Obr. 1:** Přerovský zámek. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/fotografie-z-prerova/prerovsky-zamek.html>
- 2) **Obr. 2:** Exteriér Městského domu. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mdprerov.cz/cs/fotogalerie/exterier-mestskeho-domu.html>
- 3) **Obr. 3:** Pohlednice Městského domu z 30. let 20. století. Muzeum Komenského v Přerově p. o.
- 4) **Obr. 4:** Interiér Městského domu z počátku 20. století. Muzeum Komenského v Přerově p. o.
- 5) **Obr. 5:** Velký sál Městského domu. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mdprerov.cz/cs/fotografie/interier-mestskeho-domu/velky-sal-md.html>
- 6) **Obr. 6:** Malý sál Městského domu. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mdprerov.cz/cs/fotogalerie/interier-mestskeho-domu/maly-sal-md.html>
- 7) **Obr. 7:** Vstupní hala Městského domu. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mdprerov.cz/cs/fotografie/interier-mestskeho-domu/vstupni-hala-md.html>
- 8) **Obr. 8:** Restaurace v Městském domě. [online]. [citováno 18. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.mdprerov.cz/cs/fotografie/interier-mestskeho-domu/restaurace-v-md.html>

Příloha č. 1:

Obr. 1: Přerovský zámek

Příloha č. 2:

Obr. 2: Exteriér Městského domu

Příloha č. 3:

Obr. 3: Pohlednice Městského domu z 30. let 20. století

Příloha č. 4:

Obr. 4: Interiér Městského domu z počátku 20. století

Příloha č. 5:

Obr. 5: Velký sál Městského domu

Příloha č. 6:

Obr. 6: Malý sál Městského domu

Příloha č. 7:

Obr. 7: Vstupní hala Městského domu

Příloha č. 8:

Obr. 8: Restaurace v Městském domě

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Krátká Alena

Název katedry a fakulty: Katedra muzikologie, FF UP v Olomouci

Název bakalářské diplomové práce: Kulturní život v Přerově se zaměřením na Městský dům Přerov

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Doc. PhDr. Lenka Křupková, PhD.

Počet znaků: 133 629

Počet stran: 69

Počet příloh: 8

Počet titulů použité literatury: 19

Klíčová slova: kultura, Přerov, Městský dům, kulturní vývoj, kulturní pořady, historie

Charakteristika práce: Cílem předkládané bakalářské práce bylo podání uceleného obrazu přerovské kultury nabízené Městským domem po roce 1989 do současnosti. První část této práce obsahuje všeobecné informace o městě se zmapovaným historickým a kulturním pozadím města Přerova. V druhé části je věnována pozornost hlavnímu tématu práce – Městskému domu. Zkoumána byla jeho historie a proměny programových strategií po roce 1989, včetně jejich srovnání se stavem kultury vrcholného socialismu. Jednotlivé kapitoly zpracovávají informace o pořadech nabízených v Městském domě a resumují výsledky hospodaření v různých etapách. SWOT analýza představuje současný stav instituce a případně návrh jejího dalšího rozvoje.